

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI

TEMMUZ - AĞUSTOS 2007

169

Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi

ISSN: 0255-0644

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı

Sahibi

Prof. Dr. Turan YAZGAN

Yazı İşleri Müdürü

Saadet Pınar YILDIRIM

Yayın Hakem Kurulu

- Prof. Dr. Sacid ADALI • Prof. Dr. Süleyman BEYOĞLU • Prof. Dr. Ersan BOCUTOĞLU
- Prof. Dr. Isengül BOLJUROVA • Prof. Dr. Viktor BUTANAYEV • Prof. Dr. Lütfi ÇAKMAKÇI
- Prof. Dr. Svetlana ÇERVONOJE • Prof. Dr. Tinçtibek ÇORATIGİN • Prof. Dr. Ayşegül DEMİRHAN
- Prof. Dr. Nadir DEVLET • Prof. Dr. Gafitullina DILARA • Prof. Dr. Nejat DİYARBEKİRLİ
- Prof. Dr. İ. Hakkı DÜĞER • Prof. Dr. Süleyman ELİYARLI • Prof. Dr. Feridun EMECEN
- Prof. Dr. Birol EMİL • Prof. Dr. İnci ENGİNÜN • Prof. Dr. Ahmet Bican ERCLASUN
- Prof. Dr. Mustafa ERKAL • Prof. Dr. Vasili GAYFULİN • Prof. Dr. Reşat GENÇ
- Prof. Dr. Abdülcebbar GÖKLENİV • Prof. Dr. Necdet HACIOĞLU • Prof. Dr. Eşref İSPİR
- Prof. Dr. Ahmet KAL'A • Prof. Dr. Güney KARAAĞAÇ • Prof. Dr. Şaban KARATAŞ
- Prof. Dr. İbrahim KANYILMAZ • Prof. Dr. Naci KINACIOĞLU • Prof. Dr. Zekeriya KİTAPÇI
- Prof. Dr. Bayram KODAMAN • Prof. Dr. Lev P. KURAKOV • Prof. Dr. Zeki KUŞOĞLU
- Prof. Dr. Abdurrahman KÜÇÜK • Prof. Dr. Emine Gürsoy NASKALI • Prof. Dr. Roza NESEPOVA
- Prof. Dr. Emin ÖZBAŞ • Prof. Dr. Türker ÖZDOĞAN • Prof. Dr. Metin ÖZKUL
- Prof. Dr. Hasan ÖZYURT • Prof. Dr. Halil SEYİDOĞLU • Prof. Dr. Sabri SÜMER
- Prof. Dr. Muratgeldi SÖVEGOV • Prof. Dr. İlhan ŞAHİN • Prof. Dr. Almas ŞAYHULOV
- Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞİL • Prof. Dr. İbrahim TATARLI • Prof. Dr. Musa TAŞDELEN
- Prof. Dr. Mümtaz Turgu TOPBAŞ • Prof. Dr. Valentina TUGUJEKOVA • Prof. Dr. Mertol TULUM
- Prof. Dr. Sadık Kemal TURAL • Prof. Dr. Kâmil TURAN • Prof. Dr. Selçuk ÜNLÜ
- Prof. Dr. Bahtiyar VAHAPZADE • Prof. Dr. Stefan VARBAN • Prof. Dr. İsmail YAKIT
- Prof. Dr. Ruzal YUSUPOV • Doç. Dr. Ergünöz AKÇURA • Doç. Dr. Veysel BOZKURT
- Doç. Dr. Mehmet DALKILIÇ • Doç. Dr. M. Sait DOĞAN • Doç. Dr. Mustafa ÖNER

Yayın Kurulu

Yayına Hazırlayanlar / Editörler

Dr. İlyas TOPSAKAL - Metin KÖSE

Yayın Kurulu Üyeleri

- Prof. Dr. Yusuf ALPER • Prof. Dr. Oktay ASLANAPA • Prof. Dr. Nevzat ATLİĞ
- Prof. Dr. Saileh AYNURAL • Prof. Dr. Gülcin ÇANDARLIOĞLU • Prof. Dr. Orhan TÜRKDOĞAN
- Prof. Dr. Necdet ÖZTÜRK • Prof. Dr. Turan YAZGAN

Dizgi: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yoluğ Tekin Dizgi Merkezi

İç Tasarım: Gökhan KAYA

Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Hakemli, Uluslararası, Süreli İki Aylık İlimi Dergidir.

İletişim Adresi

Kemalpaşa Mah. Bükalıdede Sok. No: 4 Sarachane İstanbul / TÜRKİYE

Tel: (0212) 511 10 06 pbx / Belgegeçer: (0212) 520 53 63

Internet adresi: www.turan.org / e-posta: tdav@turan.org

Posta Çeki Hesabı: 141720 / Vakıfbank Beyazıt Şubesi: 2002502

Baskı

Özrenk Matbaa

Davutpaşa Mah. İpek İş Hanı No: 6/18 Topkapı - İSTANBUL

Tel: (0212) 565 41 97

Adedi

1 Yıllık Yurt Dışı Abonelik

15 YTL

100 \$ veya 80 Euro karşılığı Türk Lirası

1 Yıllık Yurt İçi Abonelik

90 YTL

İÇİNDEKİLER

ESKİ MISİR TAKVİMİ VE KRONOLOJİSİ

Dr. Müh. A. Necati AKGÜR 9

ANTEP'İN KURTULUŞUNDA ERmeni FRANSIZ İŞBİRLİĞİ

Dr. Metin KOPAR 73

MİLLİ MÜCADELE YILLARINDA SAĞLANAN İÇ VE DIŞ MÂLİ YARDIMLAR

Levent AKSU 93

HUN TÜRKÇESİ ÜZERİNE ARAŞTIRMA VE İNCELEMELER - 5 HİUNG-NU ~ HUN ~ KUN KAVİM ADININ KÖKEN VE ANLAMI

Dr. Yusuf GEDİKLİ 129

VASMER'İN RUSÇA'NIN ETİMOLOJİK SÖZLÜĞÜNE GÖRE TÜRKÇE'DEN RUSÇA'YA GEÇMİŞ SÖZCÜKLER

Dr. Serkan ŞEN 147

BÜTÜN RUSYA MÜSLÜMANLARI KONGRESİ (1-11 MAYIS 1917)

Vecihi Sefa Fuat HEKİMOĞLU 193

BULGARİSTAN'IN VIDİN ŞEHİRİNDE HALİL VE İBRAHİM İKİZ KARDEŞLERİN KURDUKLARI KÜLTÜR VAKFI VE ONUN “ŞEFKAT” KIRAATHANESİ

Prof. Dr. Hüseyin MEMİŞOĞLU 205

**KAZAKİSTAN'DA YAPILAN AHMET BAYTURSINOĞLU'YLA İLGİLİ
ÇALIŞMALAR**

Gülnar KOKYBASSOVA 221

ALMANYA'DA DOKSANLI YILLARIN IRKÇI TIRMANIŞLARI

Dr. Sinan ÇAYA 231

KİTAP TANITMA

RUHUNU ARAYAN ŞEHİR "İSTANBUL"

Nuran Birad GÖZAYDIN 237

VASMER'İN RUSÇA'NIN ETİMOLOJİK SÖZLÜĞÜNE GÖRE TÜRKÇE'DEN RUSÇA'YA GEÇMİŞ SÖZCÜKLER

Dr. Serkan ŞEN*

ÖZET

Hint-Avrupa ve Slav dillerinin tanınmış bilgini Max Vasmer (1888-1962) tarafından 1950-1958 yılları arasında üç cilt halinde Almanca kaleme alınan *Russisches etymologisches Wörterbuch* (Rusça'nın Etimolojik Sözlüğü) adlı eser Rus dili araştırması un baş ucu kaynaklarıندır. Eser, taşıdığı öneinc bi-naen yayımından kısa bir süre sonra 1964 yılında Trubaçeva tarafından genişletilmiş biçimde *Etimologičeskij slovar'* russko-go yazılıca adıyla Rusça'ya kazandırılmıştır. Kendisinden sonra hazırlanan diğer Rus etimolojik sözlüklerine de kaynaklık eden Vasmer'in sözlüğü Rusça'daki Türkçe alıntıların çok önemli bir kısmını kapsamaktadır. Sözlüğü türkoloji çalışmalarında değerli kılan başka bir özelliği ise son cildinin arkasında Rusça'ya geçen yabancı sözcükleri ait olduğu dillere göre sıralayan bir dizin bulundurmasıdır. Elinizdeki bu makalede Vasmer'in hazırladığı dizinden hareketle Rusça'ya giren Türkçe kökenli ya da taşıma sözcüklerin neler olduğunu ilgililere tanıtlacaktır. Rusça'da yer alan Türkçe olıntılar Vasmer'in bakış açısından Türk okurunun bilgisine sunulacaktır.

Anahtar kelimeler: Vasmer, Etimoloji, Türkçe, Rusça,
Alıntı Sözcükler.

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Samsun.

Giriş

Toplumlar arası etkileşimin en açık gözlendiği alanlardan biri dildir. İlkelik sıfatını taşıyanlar bir kenara bırakılırsa dünya üzerinde yaşayan bütün topluluklar başka topluluklarla ilişki kurma ihtiyacı hissetmişlerdir. Din, bilim, kültür, ticaret, siyaset, savaş, coğrafya vb. nedenlerle kurulan toplumlar arası ilişkiler, diller arası alış verisi de beraberinde getirmiştir. Buradan baktığında Türkçe ile Rusça arasındaki etkileşimi Türkler ve Ruslar arasında gerçekleşen ilk temaslara dek götürmek gereklidir. Kaynaklar, Rus tarihinin daha ilk başlarında Avar, Hazar, Peçenek ve Kuman Türkleri'nin etkilerini ortaya koymaktadır (Kurat 1987:XX). Nitekim Slavların faal bir unsur olarak ilk defa tarih sahnesinde görülmeleri, Balkanlarda ve Bohemya'da yerleşmeleri, ilk siyasi teşkilat kurmaları ve hatta etnik bakımından ve karakter itibarıyle değişimleri Avar hakimiyetinin tesiriyle olmuştur (Age:5). M.S. 6. yüzyılda başlayan Türk-Rus ilişkileri iki toplumun hafızasında derin izler bırakarak günümüze dek sürdürmüştür. Çinliler ve Farslardan sonra Türklerin en eski komşuları olan Slavlarla kurulan ilişkiler iki ırkın dilinde de kendini göstermiş, Türkçe ve Slavca özellikle de Rusça arasında çok sayıda ödünçlenme meydana gelmiştir. İki dil arasında gerçekleşen sözcük ödünçlemelerinde Türkçe'nin büyük ölçüde verici konumunda olduğu görülür (Karaağaç 2002: 127-128). Rusça'daki Türkçe unsurları ele alan Şipova'nın eserinde 1507 sözcük üzerinde durulurken (Şipova 1976) Anadolu Türkçesi'ndeki Slavca alıntıları inceleyen Tietze ancak 233 örneğe rastlayabilmiştir (Tietze 1999). Günay Karaağaç ise Rusça'ya %80'i kendi kelimemiz %20'si taşıma kelimedan ibaret 1576 sözcük verdigimizi buna karşılık Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde 38; Hasan Eren'in hazırladığı Etimolojik Sözlük'te 6 Rusça alıntıya rastlandığını belirtmiştir (Öztekten 2006:8). Rusça'da bu denli çok Türkçe alıntıya rastlanması araştırmacıların ilgisini çekmiş, 1850'lerden başlayarak konu üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Rusça'daki Türkçe unsurlar üzerine yapılan çalışmalarla ilgili Poppe, Jr'in Studies of Turkic loan words in Russian adlı eserine ayrıntılı bilgiler verilmiştir (Poppe, Jr 1971). Poppe'nin eserinin yayımından sonra Elizaveta Nikolayevna Şipova tarafından hazırlanan Slovar' tyurkizmov v russkom yaziske (Rusça'daki Türkizimler Sözlüğü) adlı eserin (Şipova 1976) bu alandaki en önemli çalışmalardan biri olduğunu özellikle belirtmek gereklidir.

Hint-Avrupa ve Slav dillerinin tanınmış bilgini Max Vasmer (1888-1962) tarafından 1950-1958 yılları arasında üç cilt halinde Almanca kaleme alınan Russisches etymologisches Wörterbuch (Rusça'nın Etimolojik Sözlüğü) adlı eser Rus dili araştırmalarının baş ucu kaynaklarındandır. N. Poppe, Jr., Vasmer'in sözlüğünün Rus etimolojik sözlükleri arasında bir yapıt olduğunu ifade eder (Poppe, Jr 1971:43). Russisches etymologisches Wörterbuch taşıdığı önemine binaen yayımından kısa bir süre sonra 1964 yılında Trubaçeva tara-

findan genişletilmişmiş biçimde Etimolojiçeskiy slovar' russkogo yazika adıyla Rusça'ya kazandırılmıştır. Vasmer'in etimolojik sözlüğü, kendisinden sonra hazırlanan diğer Rus etimolojik sözlüklerine de kaynaklık etmiştir. Örneğin Şanskiy başkanlığında hazırlanan Rusça'nın diğer bir etimolojik sözlüğünde Vasmer'e sık sık göndermeler yapılır (Şanskiy 1965), (Poppe, Jr 1971:49). Yine Şanskiy ve arkadaşlarının kaleme aldığı Rus dilinin kısa etimolojik sözlüğünde Vasmer'in eserine bolca atıfta bulunulur (Şanskiy-İvanov-Şanskaya 1975). Şipova'nın eserinde de Vasmer'in görüşlerinin öne çıktığı gözlenmektedir.

N. Poppe Jr., Max Vasmer'in Rus etimoloji sözlüğünde 1700 Türkçe asılı kelime yer aldığıni ifade etmiştir (Poppe, Jr 1971:44). Anlaşıldığı kadarıyla N. Poppe, Jr.'in bu ifadesi Vasmer'in etimolojik sözlüğünün son cildinde yer alan Türkçe sözcükler dizinine (Vasmer 1987b:825-845) dayanmaktadır. Zira, Poppe Jr.'ın verdiği rakamla dizinde yer alan Türkçe sözcük adedi örtüşmektedir. Ancak dizinde Türkçe sözcüklerin değişik şive ve lehçelerdeki görüşümlerinin de madde başı olarak sunulması ya da Vasmer'in dizinde yer verip açıklamalar kısmında Türkçe'den alınmış olamayacağı şerhini koyduğu sözcüklerin de dizinden hareketle toplam sayıya dahil edilmesi 1700 rakamını tartışmalı kılmaktadır. Örneğin Vasmer, Rusça caşın "desenli kadın giysisi" sözcüğünü açıklarken Türkçe saya'dan gelme ihtimalinin bulunmadığını belirtmesine (Vasmer 1987a:567) karşılık dizinde saya sözcüğüne yer vermiştir (Vasmer 1987b:829). Yine чечак: "мигfer, başlık" sözcüğünün Tatarca çäçäk'tan "saçak" gelmesinin mümkün olmadığı belirtilirken (Vasmer 1987b:355) dizinde Rusça'ya geçen Türkçe sözcükler arasında çäçäk da sıralanmıştır (Vasmer 1987b:830). Böylece örneklerin sayısını çoğaltmak mümkün değildir. Ayrıca Vasmer'in dizinde yer verdiği çok sayıda Türkçe sözcüğün Türk boy ve yer adları altında incelenmesi de N. Poppe Jr.'in Vasmer'i kaynak göstererek belirttiği 1700 rakamını aşağıya çekmemizi gerektirmektedir. Etimolojik çalışmaların doğası gereği kesin bir rakam verilemese de Vasmer'in sözlüğünün Rusça'daki Türkçe alıntıların çok önemli bir kısmını içерdiği anlaşılmaktadır. Sözlüğü türkoloji çalışmalarında değerli kılan başka bir özelliği ise son cildinin arkasında Rusça'ya geçen yabancı sözcükleri ait olduğu dillere göre sıralayan bir dizin bulundurmasıdır. Elinizdeki bu makalede Vasmer'in hazırladığı dizinden hareketle Rusça'ya giren Türkçe kökenli ya da taşıma sözcüklerin neler olduğunu ilgililere tanıtılacaktır. Rusça'da yer alan Türkçe alıntılar Vasmer'in bakış açısından Türk okurunun bilgisine sunulacaktır. Böylelikle ülkemizdeki bazı aymazların Türkçe'nin sözcük ödünclemelerinde genelde alan olduğu gibi bir anlayışla dilimizi aciz gösterme yaklaşımının ne denli yersiz olduğu bir kez daha ortaya konmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

- Çalışmadı Max Vasmer'in sözlüğünün "Etimolojiçeskiy slovar' russkogo yazika" başlıklı Rusça çevirisi esas alınmıştır.

- Vasmer dizinde Çuvaşça'yı farklı bir dil olarak sunmuştur. Çalışmada Çuvaşça Türkçe'nin bir kolu olarak değerlendirilmiş ve Çuvaşça örneklerde yer verilmiştir.

- Vasmer'in dizinde yer verip inceleme kısmında Türkçe kökenli olamaya çağını belirttiği sözcükler ayıklanmıştır.

- Rusça'da kişi ve yer adı dışında görülmeyen Türkçe sözcükler çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

- Rusça'ya geçen Türkçe sözcükler mevcutsa öncelikle Türkiye Türkçesi'ndeki görünüşleriyle madde başı olarak sunulmuştur. Sözcük Türkiye Türkçesi'nde mevcut değil ise bulunduğu şive ve lehçeler esas alınarak madde başına konulmuştur.

- Türkiye Türkçesi terimi standart Türkiye Türkçesi, Ağızlar ve Osmanlı Türkçesi'ni kapsayan bir bütünlüğü ifade etmektedir.

- Vasmer, Rusça'ya giren Türkçe sözcükleri bulundukları şivelere göre örneklendirirken Radloff'un "Opit slovarya turkskikh nareçy 1-4" adlı eserinden yararlanmıştır. Ancak bu eser Türkiye Türkçesi ağızlarının söz varlığının tamamını içermemektedir. O nedenle Vasmer'in örneklemelerinde Türkiye Türkçesi ağızlarında varlığını sürdürün bazı sözcükler dışında tutulmuştur. Tarafından Derleme Sözlüğü taranarak böylesi sözcükler tespit edilmiş ve (*) işaretitle madde başı olarak gösterilmiştir. Ayrıca standart Türkiye Türkçesi'nde yer alıp Vasmer'in belirtmediği sözcükler için de aynı işaretten yararlanılmıştır.

- Vasmer'in sunduğu Türkçe alıntıların önemli bir kısmı Eski Rusça ve günümüz Rus diyalektlerinde yer almaktadır. N. Poppe, Jr Rusça'ya geçtiğini ifade ettiği 1700 Türkçe sözcüğün %70'inin Rus diyalektlerinde yaşadığıını ifade eder (Poppe, Jr 1971:44). Türkçe alıntıların standart Rusça'daki durumları hakkında fikir verebilmek için Türk kökenli sözcüklerin "Büyük Rusça-Türkçe Sözlük"teki varlıklarını (RTS) kısaltması içinde okuyucunun bilgisine sunulmuştur.

- Vasmer'in Türkçe'den Rusça'ya geçtiğini ifade ettiği bazı sözcükler üzerinde ihtilafa düşen araştırmacılar vardır. Bunun yanında Rusça'daki Türkçe kökenli sözcük adedini Vasmer'den daha yüksek gösteren yaklaşımlar mevcuttur. Çalışmada böylesi etimolojik tartışmalardan uzak durulmuş, alıntılar için Vasmer'in görüşleri aktarılmakla yetinmiştir.

- Türkçe'nin taşıyıcılığıyla Rusça'ya geçen sözcüklerin kaynak dillerine dair Vasmer'in tespitleri eğik yazıyla sunulmuştur. Türkçe kökenli olmasalar da Türkçeden ödünçlenen sözcüklerin kaynak dilleri Vasmer tarafından belirtilmemiş ise tarafından herhangi bir ek bilgi verilmemiştir.

- Rusça'da değişik biçimlerle karşımıza çıkan Türkçe sözcükler Rusça'da aldıkları biçim sayısınca madde başı olarak tekrarlanmışlardır.

Bulgular

aba Ar (Tür) > аба “aba” I-55.

Abaza (Tür) > абаза “анлыссыз kimse” I-56.

abdal Ar (Tür) > абдал “Fars keşisi; yalancı” I-56.

âbdâr Far “gösterişli, parlak” (Tür) > объярь “десенли ipek kumaş” III-111.

abuzine Far “maymun” (Tür) > обезьяна “maymun” (RTS:500) III-98.

acem Ar “Fars” (Tür, Az) > азам, озам “uzun kollu kadın üst giyimi” I-64.

ağa (Tür, Az) > ara “büyük, gözetici” I-60.

ağaç “altı yedi kilometrelik mesafe” (Tür*, Az) > арач “bir saat mesafedeki uzaklık” I-60.

ağıl (Tür, Az; Tat, Kzk, Kip: aul “köy”) > аул “-Каскасыда ve Orta Asya-da köy” (RTS:29) I-96.

ahun “büyük molla” (Az, Tat; Kzk, Krg: akin “ozan”) > ахун “Мюслюман din adamı, müftü” I-98.

ak tazi (Tür) > aktas “beyaz renkli Arap atı” I-66, 67.

ak yılan (Tür; Tat, Kzk: ak+ylan) > акжилан, акзилан “şah yılan” I-65.

akin “Kazak-Kırgız Türkleri’nin saz şairlerine verdiği ad” (Tür*; Kzk, Krg: akin “ozan”; Az, Tat ahun “büyük molla”) > акын “saz şairi, aşık, ozan” (RTS: 21) I-67.

ak sakal “yaşlı” (Tür, Tat; Çağ: ak sakal “şehirli ihtiyar”; Az: aksakal “saygın kimse”) > аксакал “yaşlı, ihtiyar” I-66.

akşar “tebeşir, siva” (Kzk) > акшар “күкүртлү kurşun” I-67.

al (Tür, KrTat, Tat, Kip, Kzk, Çağ, Uyg) > алай “al renk” (RTS:21) I-73.

alaca (Tür, Az; Tat, Krg: alaça “çizgili Orta Asya dokumasi”) > аладжа, алача “çizgili ipek dokuma, Buhara kuması” I-68.

alaçık “cadır, keçe otağı” (Tür*, Tat, KrTat, Krg; Çağ:alaçug) > лачуга “baraka, kulübemsi ev, gecekondu” (RTS:363) II-468.

alamان “atlı çete, soygun” (Kzk, Kip, Az, Tkm) > аламанский язык, ламанский язык “haydut jargonu” I-68.

alaş “köpekleri uyarmada kullanılan bir çağrı” (Tür*; Kzk: alas “eski Kazak kabilelerinin kullandığı uran” > алашибть “гүрүлтү yapmak” I-69.

alaşa “at” (Tür, KrTat, Tat, Kar; Çuv:laşa “at”) > лошадь “at” (RTS:377) II-525, 526.

albastı “kötü ruh” (Tür, Tat, Kzk, Kip, KrTat) > албаста, лобаста, лопаста “denizkizi” I-69.

alem Ar “bayrak, alem” (Tür, Tat, Az; Kip: alam “bayrak”) алам “elbise süsü” I-68.

alem Ar “bayrak, alem” (Tür, Tat, Az; Kip: alam “bayrak”) > елобец “кумаш парçası, flama” II-16, 17.

algın “şaskin, sersem; yağma” (Tür*; Çağ, Tat: algur “soyguncu”; Tel: algur “eşkiya”) > алыр, алырь, алыра, алыпя “hokkabaz, aldatıcı, hilekar” I-74.

- alışç** (Tür*, Az) > алыча “alışç” I-74.
- alık** (Tür; Çağ: aluk) > олух “budala, alik, mankafa” (RTS:536) III-136-137.
- alım** (Tür*; Çağ: alig; Tať: elik “alma, elde etme, edinme”) > алуй “hizmet” I-73.
- âlim** Ar (Tür, Az, Kzk) > алым “bilge kişi” I-73.
- alp er** “savaşçı” (Tür) > безалаберный “düzensiz, karışık, savruk” (RTS: 35) I-144.
- alp eri** (Tür) > олбери “-Eski Rusça- büyük adam” III-133.
- alpagut** (Tür*; Çağ: albagut; Tat: alpagut “haraçgüzar”) > алпаут “-Eski Rusça- seçkin kimse” I-72.
- alsam** “büyüme, gelişme” (Tat; Çuv: oslam “gelir, kazanç”) > ослам “kazanç, gelir” III-161.
- altın** (Tür, Tat) > алтын “eski bir para birimi” I-72.
- altın bez** (Tür) > алтабас “parlak İran kuması” I-72.
- aman** (Tür, Tat, Kzk, KrTat) > аман “merhamet” I-75.
- ambar** (Tür, Kıp, KrTat, Tat; Az, Alt, Kzk: anbar) > амбар “ambar, depo” (RTS:22) I-75.
- angut** “karatavuk” (Tür, Çağ) > ааныч “dalgaç kuşu” I-55.
- apay** “abla” (KrTat, Tat, Kzk) > апайка “Tatar kızı, Çuvaş kızı” I-80.
- apsak** “titrek kavak” (Alt, Tel; Toba: avsak “kavak”; Çuv: eves “titrek kavak”) > осина “titrek kavak” (RTS:549) III-159.
- araba** (Tür, KrTat, Kıp, Az, Çağ) > арба “araba, kağırı, kağırı arabası” (RTS:26) I-83.
- aral** “nehirlerdeki adacık” (Çağ, Kzk, Krg) > алар “ada” I-68.
- aralaşmak** “dağılmak” (Tür*; Çağ, Özb: aralaş “kargaşa, keşmekes”; Tel, Şor: arlaş “katip karıştırma”) > ералаш “karmakarışıklık, hercümerç” (RTS: 212) II-22.
- arasan** “ılık sulu pınar” (Kzk; Alt, Tar:araşan) > аршан “suyu hoş pınar” I-92.
- arça** “ardıç” (Tat, Çağ) > арча “ardıç” I-92.
- arçın** “ardıç” (Alt; Tel: arşın) > аршан “kara ardiç” I-92.
- arçul** “başörtü, şal, mendil” (Alt; Tel: arçur) > арчул “kese, tütün kesesi” I-92.
- ardıç** (Tür, Az, KrTat; Çağ: arduç) > ардыш “ardıç” I-85.
- argaç** “ağacın dengesini sağlamak için altına konan destek” (Tür*; Tat: arçak “ağaç dirsek”) > арчак “eğerin ağaç iskeleti, dirsek” I-92.
- argamal:** “soylu Arap atı” (Çağ, Tat; Uyg: argumak; Alt: argumak) > арамак “-Eski Rusça- asıl at” I-84.
- argan balık:** “som balığı” (Tat) > аргам “bir alabalık türü” I-84.
- argış** “kervan” (Uyg; Tel, Şor: argış “yol arkadaşı”) > аргиш, аргыш “geyiklerin çektiği katar” I-84.

ark (Tür; Uyg, Kzk, Tat, KrTat: arık; Çağ: aruk) > арык “ark” (RTS:27) I-92.

arkalık (Tür, Tat, Kzk) > аркалык “arkalık” I-86.

arkar “yabani dağ koyunu” (Kzk, Krg, Çağ) > аркар, архар “yabani step koyunu” I-87.

armut (Tür, Az, KrTat, Kip) > армуд > “ayva” I-87.

arpa (Tür) > опара “mayalanmış hamur” (RTS:538) III-143.

a(r)slan (Tür, Az, Kar, KrTat) > слон “fil” (RTS:843) III-674.

arşın (Tür, Tat, Kip, Tel; Çağ arşun) > аршин “аршın, endaze” (RTS:27) I-92.

aş (Tat, Tür, Bşk, Kzk Çuv: yaşka “çorba”) > яашка “Чуваş çorbası” IV: 572.

aşamak “yemek yemek” (Tür, Kip, KrTat, Çağ; Kzk: asamak) > ашать “yemek yemek” I-98.

aşık (Tür*; Tat, KrTat, Az, alçı “dört yüzü olan bir oyun kemiği”; Kzk: алши “иçbükey yüzeyli oyun kemiği”) > альчык “кікірдак” I-74.

aşık “ozan” (Tür, KrTat, Kip) > ашуг “âşık, halk şairi” (RTS:29) I-98.

ata (Tür*, Çağ, Tat, Kzk; Tel: aday “baba”) > ата, атай “baba, dede” I-95.

ata (Türk; Kzk: atekе “ata, baba, dede”) > атька, атя “baba, beybaba” I-96.

avtansıra “avtan: horoz + sıra: bira” (Çuv) > авдан-сыры “Чувашлarda бира ve horoz eti ikram edilen ölü anma merasimi” I-59.

aydar “saç örgüsü” (Kzk) > айдар “çember kesimi Kazak tırası” I-64.

aygır (Tür*, Kzk, Krg, Tat; Çağ: aygır) > орь “at” III-155.

ayı (Tür; KrTat, Tat, Kip, Krg, Bşk: ayu) > аё, аёв, аю “ayı” I-62.

ayran (Türk) > урень “ayran” IV-167.

ayran (Türk) > айран “ayran” (RTS:20) I-65.

ayran (Türk) > аръян “ayran” I-92.

ayva (Tür) > айва “ayva, ayva ağacı” (RTS:20) I-64.

baba (Tür, Çağ) > баба, бабай “dede, yaşlı” I-98.

babr Far “kaplan” (Türk) > бабр “jaguar” I-100.

badana “zırh” (Krg) > бадана “-Eski Rusça- zırh” I-103.

badem (Tür) > бадма “badem” I-103.

badreng Far “hiyar, acur, turunç, ağaç kavunu” (Tür) > бедренец “taş anasonu” I-142.

badya Far “şarap kabı” (Tat) > бадья “-Eski Rusça- şarap kabı” I-104.

bahadır (Tür) ya da **er batur** “kahraman” (Kzk) > абатур “дик кफали” I-56.

bahadır (Tür*; Eski Türkçe: bagatur; Çağ: batur) > богатырск “kahraman, bahadır” (RTS:51) I-183.

bahçe (Tür) > бакча, бахча, бакша “bostan” (RTS:34) I-111.

bahşiş Far (Tür) > бакшиш, бахчиш “bahşiş” I-111.

bahta “pamuklu” (Çağ) > бахта, бафта “empirme, pamuklu kumaş türü; geniş, ince kadın giysisi I-137.

bakarmak "istemek, arzulamak" (Uyg) > бажать, бажить, бажанить, баженить "istemek, arzu etmek" I-105.

bakkal Ar (Tür) > бакал(ея) "bakkal, bakkal dükkanı" (RTS:31) I-109.

bakkam Ar "kırmızı renkli ağaç" (Tür) > бакан "kırmızı taç cilası" I-109.

bakla (Tür) > бакла, бакля "bir tür küçük balık" I-110.

baklıak "su kabı" (Tat) > баклага "matara" (RTS:31) I-110.

baklan "anguta benzer bir tür yaban kazı" (Tür*, Tat) > баклан "karabatak" (RTS:31) II-110.

bakmak (Tür) > бачить "bakmak" I-138.

balaban "büyük davul" (KrTat) ya da **daraban** "davul" (Tat) > барабан "trampet, davul" (RTS:32) I-122.

balaban "kartal, doğan vb." (Tür, KrTat, Kip; Kzk: balapan "kuş yavrusu") > балабан "büyük avci kartalı, kartal" I-111.

balahane Far "bala+hane: evin en üstü, çatı, tavan arası" (Tür) > балаган "derme çatma baraka" (RTS:31) I-112.

balalayka Gr (Tür) > балалайка "balalayka, Ruslarda bir çeşit saz" (RTS: 31) I-113.

baldiran (Tür*; Çuv: polderan "kenger"; Tat: balturan) > бодран "kenger" I-184.

balık (Tür, KrTat, Az, Kip, Kzk, Uyg, Tkm, Tat, Karaim; Alt, Tel: palik) > балык "güneşte kurutulmuş mersin balığının sırtı" (RTS: 31) I-119.

balık (Türk) ya da **balık** "şehir" (Eski Türkçe) > балчук: "pazar, balık pazarı" I-118,119.

balta (Tür) > балда "aptal, enayı, beyinsiz, küttük; balta" (RTS:31) I-111.

balta (Tür) > балодка "küçük nalbant çekici" I-118.

balta (Tür) > балта "dar ağızlı balta" I-118.

bamya (Tür) > бамия "bamya" I-120.

barahti "galiba" (Tat) > барахты "galiba" I-125.

baran "iri koç, üç senelik koç" (Tür*; Tat: beren "kuzu") > баран "коц, коян" (RTS:32) I-124.

baranta "eşkiya baskını" (Çağ; Kzk: barimta) > баранта "öç alma" I-124.

barçın "ipek" (Eski Türkçe; Çuv: purjin "ipekli") > брачина "-Eski Rusça-ipekli dokuma türü" I-208.

bardak (Tür*; Çağ, Tat, Kzk: baldak "taşsız düz yüzük, kılıç kabzası, yuvarlak") > балдак: "büyük bardak" I-114.

bardak (Tür*; KrTat, Kip: bardak "toprak testi") > бардак "geniş ağızlı çömlek" I-126.

barhan "bozkirdaki kum tepeleri" (Kzk) > бархан(ы) "kum tepeleri" (RTS: 33) I-129.

barış "huzur, barış" (Tür, KrTat; Krg: barış "varış") ya da: **veriş** (Tür; Tat: bires) > барыш "kar, kazanç, çıkar, gelir" (RTS:33) I-129.

basma "basma kumaş" (Tür, Tkm, Tat, Özb; Alt, Tel: pasma) > басма "Tatar hanlarının tasvir edildiği çerçeve; hanların mühürlü mektubu; Türk keçe-si" I-131.

basma "tutam" (Tat; Çuv: posma) > пасмо "tutam" III-212.

basmacı "baskıncı" (Türk) > басмач "Rus inkılابına karşı aksi inkılapçı çeteler" (RTS:33) I-131.

basmak (Türk; Çağ: baskak "yönetici") > баскак "Altın Orda devletinde vergi memuru" I-131.

bastırınan (Türk; Tat: bastırgan-bastır-filinden) > бустургана: "Rus masallarında cin manasında kullanılan efsanevi bir varlık; karabasan" I-251.

bastırık "ot yiğimi, misir sapı veya yaprağından yapılmış yiğin" (Türk*, Tat) > баstryk, бастрік "kuru ot yiğimi, demet" I-132.

baş (Türk) > баш: баш на баш "başa baş" I-138.

baş (Türk, Az, KrTat, Tat, Kip) > башка "kafa, baş, kelle" (RTS:34) I-139.

baş bağı (Türk; Çuv: masmak "baş bağı"; Çağ: başbag~başbak "baş bağı") > нашмак "bir tür baş bağı" III-52.

başaklı "başak şeklinde ok" (Türk, Tat) > басалык "silah kurşunu" I-130.

başıbozuk (Türk) > башибузук "Türk ordusunun düzensiz bölümü" I-138.

başlık (Türk, KrTat, Az, Tat) > башлык "başlık, bere" (RTS:34) I-139.

başlık "reis, önder" (Türk, KrTat, Az, Tat) > башлык "muhtar, balıkçıların büyüğü" I-139.

başmak "pabuç" (Türk, Çağ) > башмак "potin, takunya, nalın, çarık" (RTS:34) I-139.

batak (Türk; Çağ, Kzk, Tat:batkak) > баткак "batak" I-134.

bataklık (Türk) > басалык, басалук "bataklık" I-130.

batman "ağırlık birimi" (Türk*, Tat, Uyg, Çağ) > батман "on librelik ağırlık ölçüsü" I-134.

batrak "ırgat (Tat) > batrak "ırgat" (RTS:33) I-134.

batur (Türk, Çağ) > батырь "liman işçileri birliğinin büyüğü" I-135.

baursak "yağda pişirilen küçük hamur lokması, pişi" (Kzk) > баурсак "içinde et bulunan buğday hamurundan bir tür pişi" I-136.

bavul İt (Türk) > баул "bavul" (RTS:34) I-135,136.

bay "varlıklı, zengin, nüfuzlu" (Türk, KrTat, Az, Kzk, Krg, Tkm) > бай "zengin, nüfuzlu kimse -soyadlarındaki 'bayev' eki buradan gelmektedir" I-106.

bay berek "bay: zengin + berek: kalın çuha" (Türk, KrTat, Kzk: bay "zengin"; Çağ: berek "bir tür kalın çuha") > байберек, баберек, баберек "bol ipekli ve kaliteli dokuma" I-107.

baybak "dağ sıçanı" (Tat) > байбак "dağ sıçanı" (RTS:31) I-100.

bayır (Türk; Kar: bayrak "bayır") > баерак - буерак "hendek, sel çukuru" (RTS:61) I-104.

baykuş "-mecazen- sersem, aptal, uğursuz" (Türk*, Çağ; Tat, Özb, Kzk: bayguş "sefil") > байгуш "fakir, zavallı" I-107.

bayram (Türk; Alt, Tel: pairam) > байрам "-Eski Rusça- Müslümanların dini bayramı" I-108.

baz "çukur, kuyu, mahzen" (Tat, Karaim) > баз, базок "Ağıl, hayvan barınağı" I-105.

beçek "süsleme, bezeme" (Çağ; KrTat: biçek) > бечета "-Eski Rusça- Doğu bulunan bir türlü değerli taş" I-162.

bedbah *Far* (Tür; Karaim: baybah) > байбак "miskin uykucu" (RTS:31) I-107.

begeül "saray görevlisi" (Çağ) > бегеул "-Eski Rusça- polis amiri, eski Rusya'da mahkeme mübaşiri" I-142.

beleme "kundaklama" (Tür) > пелена "örtü, perde" (RTS:594) III-229.

belemek (Tür) > белеза "kalafatlamada kullanılan demir bir alet" I-147.

belge (Tür; Eski Türkçe: belgü, Çağ: bilgü) > белёт " işaret, belge, leke" (I-147).

beng *Soğd* "kendir, kenevir" (Çağ) > пенька "kendir, kenevir, kenevir ipliği" (RTS:594) III-233.

beste *Far* (Tür) > бечева "halat" (RTS:46) I-162.

beş parmak (Tür; Tat, KrTat, Kzk: besbarmak "yemek adı") > бешбармак, бишпармак "et ve yufka kullanılarak hazırlanan bir yemek" I-163.

besli "beşi bir yerde" (Tür) > бешлейка "gerdanlık" I-163.

bey (Tür; Eski Türkçe, Çağ: beg; Az: bek) > бер, bek, бей, бий "bey" (RTS: 40) I-141.

bey armudu (Tür) > бергамот "bergomat armudu, bey armudu" (RTS:40) I-151.

bez (Tür, Az) > бязь "Amerikan bezi" (RTS:66) I-261.

biçare *Far* (Tür; Tat:biçara) > бичера "yoksul, zaruret içinde sefil" I-169.

bilezik (Çağ, Tür) > бельчуг "yüzük" I-50.

bilezik (Tür) > бизилики, беэилики "bilezik" I-164.

bilezik (Tür, Çağ; Tat: belezek) > бел(ъ)чуг "bilezik, yüzük" I-150.

bilezik (Tür; Tat: belezek) > баэилики "bilezik" I-106.

bilezik (Tür; Tat: belezek) > блазик "Tatar bileziği" I-180.

bilgici (Tür*; Çağ: bilgүçi "bilgin, bilge", bilikçi "bilge") > билекчий "demirci, nalbañit" I-174.

bilinç (Tür: bil-'den) > билинч "işaret, alamet" 165.

bilmez (Tür) > белевеса "uslanmaz çapkin" I-147.

bilmez (Tür; Kzk: bilbes; Tat: bilmes) > балбес "ahmak, akılsız, budala" (RTS:31) I-114.

bilmez (Tür; Tat:bilmes) > бельмес hicbir şey bilmemek, hicbir şeyden çakmamak (RTS:40) I-149.

bir iki (Tür) > бырка "çentikli tahta parçası" I-167.

bister *Far* "yatak, dösek" (Tür) > пестер "yem saklanan bir tür büyük sepet" III-250.

bışmet "kısa palto" (Tat) > бешмет "Tatarların giydigi bir tür yarı palto" I-163.

bitü "deve" (Çağ; Özb biteü) > битюг, битюк: "yük beygiri, kadana beygiri, kadana" (RTS:47) I-169.

boğa (Tür*; Eski Türkçe: buka) > бык “boğa, öküz” (RTS:64) I-258.

boğa (Tür; Eski Türkçe: buka; Çağ: boga) > бугай “boğa” I-228.

boncuk (Tür; KrTat: bunçuk “at süsü”; Çağ: bunçuk) > бунчук “boncuk, at süsü” I-242.

bor “işlenmemiş, taşlık, sert, ekilmemiş (toprak), borak” (Tür) > бурый “yanık renkli, kahverengi, boz, esmer” (RTS:63) I-249.

bora Gr (Tür) > буря (бора) “fırtına, bora, tufan” (RTS:63) I-193.

boran (Tür, Kzk, Çağ: boragan “kasırga”) > буран “kar fırtınası” (RTS:62) I-243.

bornoz Ar (Tür) > бурнус, бурнуз “yağmurluk” I-247.

boru (Tür; Çuv: murya “duman çıkan boru”) > мурья “duman çıkan boru” III-15.

bostan Far > баштан “bostan” (RTS:34) I-139.

boyla “Eski Türkçe'de bir unvan” (Eski Türkçe) > быля “soylu, namlı” I-259.

boz (Tür, Eski Türkçe; Kip: bozag, Tat: buz) > бусый “koyu gri” I-252.

boz (Türk) > бусел, бусель, бусол “leylek” I-251.

boz (Türk) > бусель “bulanık su, küf” I-251.

boza (Tür, Kar, Kzk; Tat, Çağ, Toba: buza) > бузза “boza” I-232.

boza (Tür, Tat) ya da **peraga** “hafif bira” (Çuv) > брага “hafif bira” I-205.

bozdoğan “yeniçerilerin kullandığı ve atların eğерinde asılı duran altı toplu gürz” (Tür; Çağ: buzdurgan “çomak”) > буздыкhan “asa, baston, değnek” I-232.

bozkurt (Tür) > босый болк “bozkurt” I-199.

böbrek (Tür; Az: böyük) > бубрек “böbrek” I-226.

börek (Tür, KrTat, Çağ; Çuv: pürek) > пирог “börek, poğaça” (RTS:617) III-265.

böri “kurt” (Eski Türkçe; Çağ, Tkm: böri; Kip, Kzk: börü; Uyg: pöri; Alt, Tel: pörü; Tat: büri) > бирюк “yalnız kurt; suratı bir karış adam” (RTS:47) I-168.

börküt “kartal” (Çağ; Kzk: bürküt; Tat: birkut; Tel: mörküt) > беркут “kartal” (RTS:41) I-157.

budak (Tür; Çağ: butak; Tat: botak) > батог “değnek, sopa, baston, asa; falaka” (RTS:33) I-134.

buğday (Tür; Uyg: bugday) ya da **peri** “karabuğday” (Çuv) > пыей “çim” (RTS:744) III-419.

buğra “erkek deve” (Tür*; Krg: bura; Çağ, Uyg: bugra) > бура “deve” I-242.

bulak (Tür, Kip, Kzk, Tat) ya da **balkas** “bataklık yer” (Kzk; Alt, Tel: paklaş “balçık, çamur”) > балка “yar, dere” I-116.

bulamak (Tür) > баламут(ить) “suyu bulandırmak; ortalığı katip karıştırmak” (RTS:31) I-113.

bulamak (Tür*; Kuzey Türkçesi: bulgamak “karıştırmak”; Eski Türkçe, Çağ, Kzk: bulgak “karışıklık”) > булга “telaş, koşuşma” I-238.

- bulamak** "karıştırmak" (Tür; Eski Türkçe: bulgak "karmaşa") > балмошь, баломош "каçıklık, çılgınlık, delişmenlik" I-117.
- bulan** "kula" (Kuzey Türkçesi) > буланый "kula, kula at" (RTS:62) I-238.
- bulgur** (Tür) > булгур "bulgur" I-238.
- burçak** (Tür) > порчак "burçak" III-337.
- burçak** (Tür, Tkm, Çağ) > бурчак "burçak" I-249.
- burda** "bulanık içecek" (Tat) > бурда "bulanık su, tatsız ve kötü yemek" (RTS:62) I-244.
- burda** "bulanık içecek" (Tat) > шурдабурда "bulanık su, tatsız ve kötü yemek" IV-488.
- burduk** "şarap tulumu" (Az) > бурдюк "tulum, kurba" (RTS:62) I-244.
- burgu** (Tür: bur-'dan; Tat: burau) > бурав "büyük burgu, matkap" (RTS: 62) I-243.
- burkan** "Buda ve heykeli" (Eski Türkçe) > бурхан "Moğolların putu" I-249.
- burlat** Far "pamuklu kumaş türü" (Tat; Kzk: borlat "bir tür basma") > бурметь "pamuklu İran kuması" I-246.
- bursa** Ar "sahte inci" (Tür) > бисер "boncuk, küçük cam parçaları" (RTS: 47) I-168.
- burun** (Tür, KrTat, Tkm, Kip, Karaim; Kzk, Tel, Şor: murun "burun") > бурун, мурун "burun" I-248.
- burun** (Tür; Eski Türkçe: murun) > мурло "kötü surat" III-13.
- burun** "karanın denize uzanmış kısmı" (Tür) > бурун "dalgakırان" (RTS: 63) I-248.
- burunduk** "deli tütün" (Türk) > бурундук "çevrince bitkisi" I-248.
- burunduruk** (Tür, Çağ) > бурундук "develere takılan kayış" I-248.
- burunduruk** (Tür; Kzk: murunduruk "dizgin") > мурундык "dizgin" III-14.
- but** (Tür) > будыль "sap; ayak, bacak, but" I-231.
- butka** "lapa" (Tat) > бутка "et yağıyla yapılan lapa" I-253.
- butur** "küstah, haddini bilməz" (Çağ) > бутурла "palavracı" I-254.
- buyurucu** (Tür; Tat: böyörovçı "efendi") > бирич, бирюч, бирчий "tellal, ulak, uyarıcı" I-167.
- buzağı** (Tür; Kip, Kzk, Toba: buzau; Doğu Türkçesi: buzak; Çağ: buzagu) > бузибок "buzağı" I-232, 233.
- buzluk** (Tür, Az, Kip, Tkm: buz+luk) > бузлук "çivili ayakkabı, kar ayakkabısı" I-233.
- buzluk** (Tür, KrTat, Az, Tkm, Kip) > базлук, базлык "bir tür nal" I-106.
- büğrū** (Tür; Çağ: böğrū) > бекрень "yanpırı, çarpık, ters" I-146, 147.
- bülbül** (Tür) > пулькатъ "нағме, bülbül nağmesi" III-405.
- büvelek** (Tür; Kzk: bügelek; Çuv: bügel "atsineği") > пчела "ari; arıgiller" (RTS:744) III-416.

- büyümek** (Tür) > буять “büyümek, gelişmek” I-257.
- сер** (Tür, Az) > зэль “ser” II-95.
- cepken** (Tür) > чаг “ser” IV-373.
- ceren** “ceylan” (Tür*; Kzk: jiyyen “güneyde yaşayan bir tür bozkır antilopu”; Alt: yeren) > джейран “bir tür antilop” I-510.
- cırlamak** (Tür; Çağ: çirt- “cirladamak”) > чирикать “cir cir etmek, cirlamak” (RTS:995) IV-365.
- civildamak** (Tür) > чивиль “serçe” IV-358.
- cüce** (Tür) > чучело “korkuluk, bostan korkuluğu” (RTS:999) IV-389.
- çabata** “ihlamur ağacından elde edilen iplerden örülən pabuç” (Tat; Çuv: şabada) > чобот “bir tür çizme” IV-370.
- çadır** (Tür, Uyg, Alt, Kzk: şatır) > шатёр “çadır, otak, tente” (RTS:1001) IV-413.
- çadır** (Tür; Az: çadıra “hasa”) > чадра “peçe, çarşaf” (RTS:988) IV-311.
- çağa** “çocuk” (Tür, Çağ; Krg: şaga “kız çocuk”) > чага “-Eski Rusça- köle” IV-310.
- çahır** “köygöçüren bitkisi” (Tür*; Kzk: şagır) > чагир “köygöçüren denen bitki” IV-310.
- çakan** (Tür; Çağ: çakan “savaş baltası”; Kzk: çakan) > чекан “çakma, darp etme, istampa, kalıp” (RTS:990) IV-324.
- çakanak** “koy, körfez” (Çağ) > чигана: “göl” IV-359.
- çakır** “şarap” (Tür; Çağ: çagır) > чихирь “sert şarap” IV-368.
- çakşır** “bir tür şalvar” (Tür) > чакчуры “köylülerin giydiği yüksek ayakkabı” IV-312.
- çal** “boz, kir” (Tür, Tel, Uyg) > чалый “demir kırı donlu” (RTS:988) IV-313.
- çalma** “sarık” (Tür, KrTat, Tat, Karaim, Alt, Tel) > чалма “sarık” (RTS:988) IV-313.
- çalmak** “sarmak, dolamak” (Tür) > чал “çıma” (RTS:988) IV-312, 313.
- çamadan** Far “bavul” (Tat, KrTat) > чемодан “bavul, valiz” (RTS:991) IV-332.
- çamça** “gömlek” (Alt, Tel) > чанча “ipekli Çin kuması” IV-314.
- çamnur** (Tür) > чамур “balçık” IV-313.
- çan** “Türkçe çanak’ın geldiği kök” (Tür) > чан “tekne, fiçı” (RTS) IV-314.
- çana** “kızak” (Tür*, Tat; Kzk: şana) > сани “kızak, zanka” (RTS:807) III-557.
- çana** “kızak” (Tür*, Tat; Kzk: şana) > суни “Kızak, tahta paten” III-803.
- çana** “kızak” (Tür*, Tat; Kzk: şana; Çuv: suna “kızak”) > чуни “direkleri yüksek kızak” IV-383.
- çanak** (Tür, Az, KrTat, Çağ) > чанак, чинак “tahta tabak, çanak” IV-314, 363.
- çanak** (Tür, Az, KrTat, Çağ) > чинак “çanak” IV-363.
- çapak** “çapak balığı” (Tür; Tat, Alt, Tel, Kar: çabak “çamça balığı”) > чебак “çapak balığı” IV-322.

çapan “ceket” (Tür*; Çağ; Krg; Uyg: çapan “kaftan”) > чапан, чепан “uzun köülü giysisi” IV-315.

çapkı “çapa” (Tür, Tat, Alt) > цап “çapa türü” IV-289.

çaprak “eyer örtüsü” (Tür) > чапрак, чепрак “eyer örtüsü” IV-315.

çapul (Tür*; Çağ; capaul “saldirı”) > чвалат “sürünmek” IV-321.

çar “dur!” (Çuv) > чур “kaybol!” IV-385.

çara “testi” (Tür*; Tat, Alt: çara “büyük kase”) > чара “kazan” IV-316.

çardak (Tür; Karaim: çardak “üst kat”) > чердак “tavan arası, çatı arası” (RTS:991) IV-336.

çarık (Tür, KrTat, Krg) > чарки “Sibirya’da giyilen gündelik ayakkabı” IV-316.

çarım “ince buz tabakası” (Tel) > чарым “kar üstündeki ince buz tabakası” IV-317, 318.

çark (Tür, KrTat; Az: çerk) > чарок “çelik perdahlanan tezgah” IV-317.

çavdar (Tür, KrTat) > чавдар чалдар “çavdar” IV-309.

çay (Tür, Tat, Krg, Alt) > чай “çay” (RTS:988) IV-311.

çayır (Tür, KrTat) > чагыр “mera, otlak” IV-310.

çeber “becerikli” (Tür*; Alt, Çağ: çeber “temiz, özenli”; Tat: çiber: “güzel, endamlı”; Kzk: şeber “usta”) > чебер “şıklık düşkünlü, cakacı” IV-322.

çedik (Tür; Tat: çitlik) > чедыги “kadın çizmesi” IV-323.

çek “Kazak bozkırlarında yaşayan bir tür toy kuşu” (Kzk) > джек “bir tür toy kuşu” I-510.

çekiciç (Tür; Çağ: çeküş; Kar: çögüç) > чекуша “tokmak” IV-326.

çekmen “bol şalvar, yağmurluk” (Tür*; Çuv: sekman “kaftan”; Toba: sükmən “uzun kaftan”; Tat: çikmen; Alt, Çağ: çekmen “ferah yazlık giysi”) > сукман “uzun kaftan ya da kolsuz kadın giysisi” III-799.

çekmen “çobanların giydiği yağmurluk” (Tür, Tel, Çağ, Uyg, KrTat; Tat: çimken) > чекмень “köylülerin giydiği uzun giysi” IV-326.

çelbek “yassı çörek” (Çağ) > чиблик “gözleme” IV-357.

çelebi (Tür, Az) ya da **çilbir** “hayvanların yular başlığının çene altındaki halkasına bağlanan ip veya takılan zincir” (Tür*; Tar, Tel: cilbur “at kayışı”; Alt: çilbir; Kzk: şılbır) > шельбиры “gezgin” IV-426.

çelek “kova” (Tür; Tat: çilek; Çağ: çelek “kap”) > чилек “sepet” IV-361.

çeltik (Tür, Az) > чалтык “pirinç” IV-313.

çerge “sira, dizi” (Çağ) > черга “sira, nöbet” IV-336.

çeri “asker” (Tür, Çağ, Alt; Uyg: çerik) > шеренга “ordu, asker” IV-429.

çerik “irin, cerahat” (Tür; Krg: çiri “çürük”) > чираты “çürümüş, bozulmuş (et)” IV-365.

çerik “irin, cerahat” (Tür; Tat, Çağ: cir “çiban”; Krg: çiri “çürük”) > чирей “çiban, karaçiban” (RTS:995) IV-365.

çeske “kokarca” (Tat, Çuv: şaske “vizon”) > шешок “kokarca” IV-434.

çigit “peynir” (Karaim; Çuv: çeget “peynir çeşidi”) > чигит “bol tuzlu ekşimik” IV-359.

çığır (Tür; Çağ: çığır “girdap”; Tat: çığır “sulama seti”) > чигирь “bostan sulama tesisatı” IV-359.

çırkık “torna tezgahı” (Tür) > чакрыжитъ “kesmek, kırmak, budamak” IV-312.

çılbur “hayvanların yular başlığının çene altındaki halkasına bağlanan ip veya takılan zincir” (Tür*; Tar, Tel: çılbur “at kayışı”; Alt: çılbir) > чембур “at kayışı” IV-331.

çınar (Türk) > чинар “çınar, çınar ağacı” (RTS:995) IV-363.

çırağ Far (Tür) > чирак “şamdan” IV-365.

çift Far (Tür) > юхт “uç parçalı yer” IV-537.

çigitay “çift hörgüçlü yaban devesi” (Tat) > джигитай “çift hörgüçlü yaban devesi” I-511.

çiken “hasır otu” (Tat; Çuv: tşagan) > чакан “hasır otu denen bitki” IV-312.

çilik “yaprak sapi” (Tür) ya da **şilik** “yaban akasyası” (Kzk) > чилига “relin türü” IV-361, 362.

çılım “nargile” (Tür*; Çağ, Tar, Tat: çılım “sigara ağızlığı”) > чилим “sigara ağızlığı” IV-362.

çini (Tür, Çağ) > ценина “fağfur” IV-298.

çış (Tür; Alt, Tel: çiç) > чишать “altını islatmak” IV-369.

çoban (Türk) > чабан “çoban” (RTS:988) IV-308.

çoban (Türk) > жупан “yerel yönetici” II-66.

çok (Tür; Az: çoh) > чохом “hepten, hepsi birden, toptan” (RTS:997) IV-373.

çokmar “topuz başlı sopa” (Tür, Toba, Çağ; Bşk: sukmor; Tat: çukmar) > чекмаръ “kalın sopa, tokmak” IV-325.

çomak (Tür; Uyg: çomak “odun gibi adam”) > чумак “meyhaneci” IV-382.

çorap (Tür, Az) > джурапки, журапки, шурапки “renkli, desenli çorap” I-511.

çorba (Tür, KrTat, Uyg; Tat: şurpa; Çuv: şürbe, Çağ: şorba) > щерба “balık çorbasi” IV-504.

çöger “kula at” (Çağ; Kzk: söger “ela gözlü”; Alt: şokur “alacaklı”; Çuv: tşa-ger “kahverengi”) > чагравый “kestane rengi” IV-310.

çökeri “Buhara tahlilinin tanesi” (Tür; Çuv: şökkör: “ekmek”) > шокуры “hamur parçası” IV-465.

çölen “kiler” (Tat; Alt, Tel: çulan “hayvan ağılı”) > чулан “kiler” (RTS:999) IV-380.

çömce “kepçe” (Tür*; Tat: çumuç “kepçe”; Çağ: çumça “kepçe”; Kip: çömiç “kepçe”) > чум “kepçe” IV-381.

çörek (Tür, Az, KrTat, Çağ) > чурек “çörek, pide” (RTS:999) IV-386.

çubuk (Tür, Uyg; Alt, Tat: çibık) > чубук “çubuk, asma çubuğu” (RTS:998) IV-376.

çubuk (Tür; Uyg, Alt, Tat: çibik) > чибык “uzun ve sağlam kamiştan olta” IV-358.

çuha (Tür) > чуха “çuha giysi” Tür: IV-388.

çuha (Tür) > шугай “köylü kadınların giydiği bir tür kaftan” IV-483.

çuha (Tür, Uyg: çöge) > чуга “uzun giysi” IV-377.

çulkı “iplik çorap” (Tür; Çuv: çulga “çorap”; Tat: çolgau “sarma ya da dolama şeklinde çorap”; Kip: çulgau “sargı”; Kzk: şulgau “sargı”) > чулок “çorap, yün çorap” (RTS:999) IV-380.

cultarı “hasa, çul” (Tür) > чалдар “at zirhi” IV-313.

çupar “benekli” (Tat; Çağ: çubar “alacalı at”; Kzk: şubar, Bşk: sibar “benekli, lekeli”) чубарый “alacalı, benekli” (RTS:998) IV-375.

çuragay “turna balığı” (Tat; Kzk: şoragatay) > чуругай “küçük turna balığı” IV-387.

çuval (Tür, Tat) > чувал “çuval” (RTS:988) IV-376.

çüpre “tortu” (Tür; Tat: çüpre “maya”; Bşk: süpre; Kzk: çöpre; Çuv: serpe) > жебурины “üzüm posası” II-39.

çüpre “tortu” (Tat; Kzk: çöpre) > чапра “üzüm posası” IV-315.

çüyün “dökme demir” (Çağ; Çuv: tşgun “dökme demir”; Kar: çogun; Tat: çuyün, Kumuk, Karaçay, Karaim: çoyun) > чугун “font, dökme demir” (RTS: 998) IV-377.

dağ (Tür; Alt, Tel, Şor: tayda “kayalık dağ”; Tat: tav “dağ”) > тайга “tayga” (RTS:896) IV-11.

dağar “torba, kese” (Tür; Çağ, Tar: tagar “torba, para çantası”) > тагар “yol halısı, hasır” IV-9.

dal (Tür; Çağ, Uyg, Alt, Kzk, Krg, Tat, Bşk: tal) > тал “sepetçi söğüdü, sepetic söğüdü çubukları” (RTS:898) IV-13.

dalagay “iliksiz palto” (Kzk) > талагай “kadınların giydiği üst gömleği” IV-14.

dalak (Tür) > далак “dalak, dalak hastalığı” I-482.

dalyan Gr (Tür) > тальян “dalyan” IV-17.

damak (Tür*; Çağ, Tat, Kip, Alt, Kzk: tamak “ağız, yutak”) > тамак “balık midesi; balık yağı” IV-17.

damga (Tür; Çağ, Uyg, Tat: tamga) > тамга “damga” IV-18.

daraban “davul” (Tat) > тарафбан “davul” IV-20.

daray “sarı, ipekli dokuma” (Çağ, Krg; Çuv: taray “ipekli”) > дараги, дороги “ipekli kumaş” I-484.

daray “sık dokunmuş ipekli” (Çağ) > дорогильный “ipek, ipekli” I-531.

darı (Tür*; Tat, Kip, Kzk: tarı) > тарка “unlu gıda türü” IV-24.

davar (Tür; Eski Türkçe: tavar “mal mülk”) > товар “mal” (RTS:910) IV-67.

davar eş(i) “ortak, eş” (Tür, Çağ) > товарищ “arkadaş, yoldaş” (RTS:910) IV-68.

dayak (Uyg, Tat: tayak) > тояга “sopa, dayak” IV-91.

- dede** (Tür, Çağ) > дед “büyük baba, dede” (RTS:173) I-494.
- def Far** (Tür; KrTat: defe) дефь “def” I-509.
- defter** (Tür, Az) > дефтер “hanların vergi kayıtlarını içeren defterler” I-509.
- defter** (Tür; Tat, Uyg: tepter) > төптери, төптари “Başkurt Müslümanları-na dair göç muameleleri” IV-44.
- delibaş** (Tür) > делибаш “cesur, savaşçı” I-496.
- derbentçi** “muhafiz, bekçi” (Tür) > дербенъ “değirmenci” I-500.
- derman Far** (Tür) ya da **turman** “at ilacı” (Tat, Bşk) > дурман “uyuşturucu şey, afyon” (RTS:207) I-555.
- derviş Far** (Tür, KrTat) > дервиш “derviş” (RTS:179) I-500.
- deste Far** (Tür, Tat, Kzk) > дестъ “yirmi dört sayfadan oluşan kağıt destesi” I-507.
- deve** (Tür, KrTat, Az; Çağ: tüye; Kzk: tüyü; Uyg: teve) > тюя “çift hörgüçlü deve” IV-139.
- deve** (Tür; Eski Türkçe: teve) > тымен “çift hörgüçlü deve” IV-131.
- devekuşu** (Tür, KrTat, Az) > девякуш “-Eski Rusça- devekuşu” I-492.
- diken** (Tür*; Çağ, Kzk: tiken) > тикенъ “-Eski Rusça- çalılık” IV-57.
- dilenci** (Tür*: dilen-ten) ya da **kilençi** (Tat: kilen- “dilenmek” fiilinden) > клянчить: “dilenmek, dilenir gibi istemek, yalvararak istemek, yüzsuğu dö-kerek istemek” (RTS:326) II-259, 260.
- dilmaç** “tercüman” (Tür; Kip: tilmaç; Kzk: tilmeş; Alt, Tel: tilmeç) > тол-маç “tercüman, dilmaç” (RTS:911) IV-72.
- dimi** Gr “pazen” (Tür) > дымка “ipekli krep” I-558.
- divan** “danışma, toplanma” (Tür, KrTat, Çağ; Kzk: duan “step yönetimi”) > дуван “yüksek, açıklık yer; Kazakların gelirlerini paylaşmak için топънмалат; kazanım, üretim, ganimet” I-549.
- divan Far** “kurul” (Tür) > диван “divan -kurul-” (RTS:183) I-512.
- dizgin** (Tür*; Kip, Çağ Kzk: tizgin; Alt, Tel: tisgin) > чизгины “dizgin” IV-360.
- dolaman, dolama** “yeniçerilerin çuhadan giysisi” (Tür: dola-’dan) > доло-ман “bir tür ceket” I-525, 526.
- dolma** (Tür, KrTat) > далма “dolma” I-483.
- dolu** (Tür*; Tat: tulu) > тулаем “toptan” IV-117.
- domuz** (Tür; Tat dunguz “domuz”; Az donuz; Alt, Tel tongus; Çağ, Kip tonguz) > донгуз “domuz; алçак, ahmak” I-529.
- dönön** “dört yaşındaki tay” (Kzk; Alt, Tel: tönön “dört yaşındaki öküz”) > дунан “uç yaşındaki Kirgız koynunu, dört yaşındaki buzağı ya da tay” I-553, 554.
- döşek** (Tür; Tat: tüsek; KrTat, Çağ, Kar, Karaim tösek; Kzk: töşök) > тюф-як “şilte; miskin” (RTS:931) IV-138.
- duman** (Tür, KrTat; Çağ, Kzk, Krg, Kar: tuman) > туман “sis, duman, pus; sis perdesi” (RTS:927) IV-119.

- **durmaz-turmaz** (Türk) > турмоз “fren; frenleme, fren yapma; engel, мани, fren” (RTS:915) IV-84.
- dut** (Tür; Az, Çağ, Tat: tut) > тутовый “dut” (RTS:929) IV-126.
- duvadak** “toy kuşu” (Kzk; Çağ togdak; Krg: todag) > дудак “toy kuşu” I-550.
- dündük** (Çağ, Tür) > дуда, дудка “düdük, kaval” (RTS:206) I-550.
- dükkan Ar** (Tür; KrTat, Az: dukan) > духан “meyhane” (RTS:208) I-556.
- dükkancı** (Tür) > духанщик “balıkçılıktan gelir elde eden kimse” I-556.
- dürük** (Tür) > тюрюк, тюрик “çanta” IV-137.
- eçki** “keçi” (Çağ, KrTat) > ишиген “oğlak” II-146.
- eçki** “keçi” (Çağ, KrTat) > инжиган: “yaban keçisi” II-133.
- edres** “ipekli” (Tat) > адrys “yarısı ipekten dokuma” I-62.
- eğir** (Tür) > айр “eğir otu bitkisi” I-64.
- elmas Ar** (Tür; Tel, Tat, Kzk, Krg, Kıp: almas) > алмаз “elmas” (RTS:21) I-71.
- emanet Ar** (Tür; Tat, KrTat, Kzk: amanat) > аманат “rehin, emanet” I-75.
- emgemelek** “sıkıntı çekmek” (Türk) > яга “cadı” IV-543.
- emin Ar** (Tür, Uyg, Kıp: emin; Özb: emin “amir, şehrın yöneticiisi”) > ами-
нь “Türk hükümdarlarının sarayında yüksek rütbeli kişi” I-76.
- emir Ar** “yönetici” емир “emir (yönetici)” (RTS:1016) IV-518.
- entari** (Tür) > андарак, андрак “köylülerin giydigi alt eteği” I-78.
- ergen** (Tür; Kuzey Türkçesi irken “serbest, boş”) > иренъ “күметли койун” II-137.
- erik** (Tür) > орюк, урюк “kaysı kaki” (RTS:953) III-155.
- esir** (Tür, KrTat, Az; Krg: yesir) > есырь, ясырь “esir, tutsak” II-29.
- eşek** (Tür, Kıp, Az; Tat: işek) > ишак “eşek; katır” (RTS:307) II-146.
- eterbes** “uzun deri çizme” (Yak) > торбас “geyik derisinden yapılmış çiz-
me” IV-82.
- fağfur** *Far* (Tür) > фарфор “porselen” (RTS:964) IV-186.
- ferace** *Gr* (Tür) > ферезъ “ferace” IV-190.
- ferman** *Far* (Tür) > фирманд “ferman” IV-196.
- ferz** *Far* “satranç oyununda vezir” (Tür) > ферзъ “vezir, ferz” (RTS:955) IV-190.
- fes** (Tür) > феска: “fes” (RTS:965) IV-191.
- findık Ar** (Tür) > фундук “findık” (RTS:971) IV-210.
- firtına Gr** (Tür) > фуртуна “firtına” IV-211.
- fistik Gr** (Tür) > фисташка “fistuk, antep fistığı, şam fistığı; fistik ağacı” (RTS:967) IV-197.
- firuze** *Far* (Tür) > бирюза “firuze” (RTS:47) I-167, 168.
- fistan** (Tür) > хуста “başörtü, şal” IV-286.
- fitil Ar** (Tür) > фитиль “fitil” (RTS:967) IV-197.
- futa** *Far* “ipekli peştamal” (Tür) > фата “duvak” (RTS:965) IV-187.

- garip** Ar (Tür) > гарип “gurbetçi, garip” I-393.
- gavur** Ar (Tür) > гяур “gavur” (RTS:166) I-480.
- geliş** (Tür; Tat: kılış “dostlar arasında gidip gelme”) > киличей “-Eski Rusça- büyükelci” II-232.
- gemi** (Tür, KrTat, Az; Çağ: kemi) комей: “tahtadan yapılmış kayık” II-301.
- gergedan** (Tür*; Çağ: kekreden) > кергерден “gergedan” II-223.
- germek** (Tüt*; Bşk: kir- “germek”) filinden **kiren** “tırmanma organı” (Bşk) > кирень “tırmanmada kullanılan urgancı” II-237.
- gevrek** (Tür) > коврига “somun” (RTS:328) II-272.
- glyim** (Tür*; Uyg: kedim “gliyi”) > кодман “kadın pelerini” II-275.
- göç** (Tür*; Uyg, Çağ: köç; Çağ, Tel, Alt, Karaim: köçmek “göçmek”) > кочевать “göçmek, göçebe hayatı geçirmek, göçebe olmak” (RTS:346, 347) II-357.
- göçürmek** (Tür*; Alt: köçür-; Tat: küber-) ya da turdçega “fırın kancası” (Çuv) > кочерга “ateş kancası, fırın kancası” (RTS:347) II-358.
- gömlek** (Tür*; Tar: könnek “gömlek”; Çağ: könlek) > кинджюк “kırmızı pamuklu dokuma” II-234.
- guguklamak** (Tür) > кудахтать “gitgidak etmek, gitgidaklamak; çan çan etmek, dirdir etmek” (RTS:357) II-399.
- gülab** Far “gül suyu” (Tür* gül+ab; Az: gülabi, Tar: gulap) > гуляф “yaban gülü” I-474.
- haber** (Tür, Çağ) > хабар “kazanç” IV-213.
- haberci** (Tür; Özb: habarçı) > хабарчий “haberci” IV-214.
- hacı** Ar (Tür) > ханжа “yalancı sofu, riyakar” (RTS:972) IV-222.
- hafız** Ar (Tür*; Tat, Kzk: abız “molla, hafız”; Alt, Tel: abis “Rus din adımı”) >abyz, abyś “molla, Tatar din adımı” I-58.
- hafız** Ar (Tür; Tat: abız; Alt, Tel, Şor: abis) > обыз “sarayda bulunan yüksek rütbeli din ulusu” III-111.
- halk** Ar (Tür*; Çuv: xalex; Tat: kalık) > халых “halk” IV-219.
- halk** Ar (Tür; Tat, Kzk, Krg, Alt, Tel: kalik “halk”; Çuv: halek) > калика “avam, yoksal, dilenci, abdal” II-167.
- ham** (Tür) > хам “küstah, kendini bilmez” (RTS:972) IV-220.
- hamşı** (Tür) > камса, хамса “hamsi balığı” (RTS:313) II-175.
- hamut** (Tür; Çuv: xomit; Tat: kamet; Kzk: kamit) > хомут “hamut” (RTS: 979) IV-260.
- han** “hükümdar” (Tür, Uyg, Çağ) > хан “han, hükümdar” (RTS:972) IV-221.
- hançer** (Tür, KrTat; Az: hançar, Tat: kançar) > кинжал “hançer, kama” (RTS:322) II-234.
- hançer** (Tür; KrTat; Tat: kançar) > кончар, кончан “ucu ensiz kılıç” II-316.
- hara** “kıldan yapılmış büyük çuval” (Tür, Çağ) > хапап “çuval, torba” IV-223.

- harç** Ar “gelir, kazanç” (Tür) > харчевня “aşhane” (RTS:973) IV-225.
- hardal** Ar (Tür) > гардал “hardal” I-393.
- harem** Ar (Tür) ya da **kurum** (Tür; Alt: korum “karagah”) > хоромы “конақ gibi bir ev” (RTS:979) IV-265.
- hasa** “patska” (Tür*, Çağ; Kzk: kasa “kumaş türü”) > кисея “tülbent” (RTS:323) II-239.
- havuz** Ar (Tür) > каяз “havuz” II-211.
- havuz** Ar (Tür) > коуз havuz” II-355.
- havuz** Ar (Tür) > хауз “havuz” Tür: IV-226.
- havyar** (Tür) > кавъяр “havyar” II-154.
- hayda!** (Tür) > ухайдать “hırpalamak” IV-178.
- hayda!** “kaybetme ünlemi” (Tür*; Tat: ayda!) > хайдакать “kaybetmek, ytirmek” IV:216
- haydamak** “kovmak, defetmek” (Tür) > гайдамак “savaşçı” I-383.
- haydi!** (Tür; Tat: ayda!) > айда, гайды “haydi!, hadi” (RTS:20) I-64.
- haydi!** (Tür; Tat: ayda!) гайды “haydi!, hadi!” I-383.
- haydut** (Tür) > гайдук “yardımcı, uşak, muhafiz” I-383, 384.
- hazine** (Tür; KrTat: hazna; Tat: hezine) > казна “kazine; emlak, para” (RTS:310) II-160.
- hazz** Ar “kesik, kirpik” (Tür) > хаз “dokuma kenarı” IV-215.
- heda** “dünürçü” (Çuv) > хота “evlilik teklifi” IV-270.
- helva** Ar (Tür) > халва “helva” (RTS:972) IV-217.
- him him** “konuştuğu belli olmayan” (Tür) > гутнивый, гугня “kekeme” I-470.
- hitkukar** “cimri” (Çuv) > хыдкан “pinti” IV-287.
- hilat** Ar (Tür) > халат “cüppе, gömlek, entari” (RTS:972) (IV-217).
- hoca** (Tür; KrTat, Çağ, Az, Tat: hoça “hoca, efendi”) > хозяин “sahip, patron, mal sahibi, efendi” (RTS:977) IV-254.
- hömla** “sarhoşluk” (Çuv) > хмель “sarhoşluk, sarhoş olma” (RTS:976) IV-249.
- hub** Far “sevgi” (Tür) > хупабый “sevilen” IV-284.
- hurda** (Tür, Az) > хурда-мурда “kırık dökük eşya” IV-285.
- hurma** Far (Tür, Az, KrTat) > хурма “Japon hurması; Trabzon hurması” (RTS:982) IV-285.
- hurma** Far (Tür) > курма “hurma” II-426.
- irlak** “bir tür sıçan” (Şor) > хомяк “Hamster-sıçan türünden bir hayvan-” (RTS:979) IV-260.
- ic don** (Tür*; Eski Türkçe: iç ton “iç giysisi”; Çağ: içtan; Kip: içton) > штаны “pantolon, pantol, potur, kısa pantolon, pijama altı” (RTS:1008) IV-477.
- ic edik** “bir tür mesh” (Tür, KrTat, Az: iç + Tür: edik “kısa çizme”; Kzk, Kip: etik; Çağ: etük; Tat: itik; Uyg: ötük; Krg, Alt, Tel: ödük) > ичетки, ичитки “Tatarların giydiği bir tür uzun mesh” I-145.

imam (Tür, Tat, Çağ) > имам “imam” (RTS:293) II-128.

inci (Tür, Az; Eski Türkçesi: yençü; Çağ: yencü; Eski Çuv: cinci; Uyg: yincü, yüncü) > жемчуг “halis inci” (RTS:217) II-46.

incir (Tür, Tat, Kır) > инжир, инджир “incir; incir ağacı” (RTS:296) II-133.

jez “sarı bakır, saç” (Kzk; Tat: jiz “sarı bakır”; Çağ, Alt, Tel: ças “bakır, bronz”; Kır: yez “sarı bakır”; Alt, Tel: yes “bakır”) > жесть “teneke, saç” (RTS: 218) II-51.

jirim “kolan” (Kzk, Tat) > джирим, жирим “semer kolani” I-511.

kabak “bir çeşit kap” (Tür*, Tat, Çuv: hubah) ya da **kabak** “kirsal yer” (Tür*, Kar) > кабак “meyhane” (RTS:308) II-148.

kabak “kabak bitkisi” (Tür, Tat, Çağ) > кабачок “kabak” (RTS:309) II-148.

kabala Ar (Tür) > кабала “kölelik, kulluk; esaret zulüm” (RTS:308) II-148.

kaban “tinaz” (Çuv; Bşk: keben; Tat, Toba: kiben) > кабан “dokurcun, tinaz” II-149.

kaban “yaban domuzu” (Tür, Tat, Kzk, Kır, Az) > кабан “yaban domuzu, erkek domuz” (RTS:309) II-149.

kabartma “mayalı hamurdan yapılan yufka” (Tür) > кабартма “bir tür yufka” II-150.

kablik (Tür) > каблук “öökçe” (RTS:309) II-151.

kaburga (Tür; Tkm: gaburga) ya da **tabırğı** “misk geyiği” (Tel, Şor) > ка-барга “geyikgillerden bir hayvan; can çekisen hayvan; teke” II-149.

kaçak (Tür, Az, Çağ) > качага “çete, haydut, soyguncu” II-213.

kaçak (Tür, Az, Çağ) > кочка “kaçak Kazan Tatarları” II-359.

kadaş “eş dost, akraba” (Uyg) > кодаш “arkadaş” II-275.

kadi Ar (Tür) > кади “kadi” (RTS:309) II-156.

kadın (Tür) > катуна “Tatar kadını” II-211.

kaftan Far (Tür, Az, KrTat) > кофта “buluz” (RTS:346) II-355.

kaftan Far (Tür, Az, KrTat) кафтан “kaftan” (RTS:319) II-212.

kağan (Tür*; Eski Türkçesi: kagan; Çağ: kaan; Uyg: kagan) > каган “kağan” (RTS:309) II-155.

kak “dağ ve kayalardaki oyuklarda bulunan su birikintisi” (Tür*; Kzk: kak “su birikintisi”) > хак “tuzruhu çökeği” IV-216.

kalabalık (Tür, KrTat) > калабалык “karışıklık, hengame” II-163.

kalafat İt (Tür) > конопатить “tikamak, kalafatlamak” (RTS:337) II-311.

kalak “tahtadan yapılmış yemek tabağı biçiminde büyükçe kap” (Tür*; Tat, Şor Krg: “kısa saplı tahta kürek”) > калган “tahta çanak” II-165.

kalauz~kalaguz “sirt çantası” (Tat) > калаяз, калаус, калауш “сер, torba, heybe” II-165.

kalba “yaban soğanı” (Şor, Leb, Sag Tel: kalma) > калба “bir tür yaban soğanı” II-165.

kale~kala (Tür, KrTat) > каланча “kule, yangın kulesi” (RTS:312) II-165.

kalık (Tür) > kaleka "malul, sakat" (RTS:312) II-166.

kalım "fiyat, bedel, kıymet, değer" (Tat) > лым "faiz, yüzde; büyümeye, artış" II-541.

kalın (Tür*; Kıp, Kzk, Alt: kalın "şışkin") > калык "şışko" II-171.

kalın "çeyiz" (Tür*; Çuv: xolim; Tat: kalim) > холм "çeyiz" IV-255.

kalın "erkek tarafının kız tarafına sunduğu çeyiz" (Tür*; Tat, kalın "başlık"; Krg, Alt, Tel, Şor: kalın; Çağ: kalim) > калым (Gelinler için alınan) başlık (RTS:313) II-171.

kalıp (Tür; KrTat, Tat, Kıp, Kzk, Krg) > калыпь, калыбы, колыпь, колыбы "edebiyatta ölçü, kalıp" II-171.

kalkan (kalkan) > калкан "karın bölgesindeki şışlik, ur" II-169.

kalpak (Tür, KrTat, Tat) > клобук "paraz başlığı" (RTS:326) II-252.

kalpak (Tür, Tat, KrTat, Kzk) > колпак "kalpak, bone, takke" (RTS:332) II-297.

kaltak (Tür*; Tat, Kzk, Alt: kalta "cep, kese, torba, heybe") > калита "-Eski Rusça- kese, torba, küçük çanta, cep" II-168.

kaltak (Tür) > кульбака "eğer" II-412.

kalya Ar "sade yağ ile pişirilen bir çeşit kabak veya patlıcan yemeği" (Tür) > калъя "etten ve pancardan yapılan bir tür çorba" II-171.

kalyon "pipo" (Tür) > кальян "nargile" (RTS:313) II-171.

kam (Tür*, Uyg, Alt, Tel) > кам "şaman, kam" II-172.

kamçı (Tür, Tat, KrTat; Karaim: kamçu; Çağ: kamçı) > камчук, камчуг "Kazak kamçısı" II-176.

kamış (Tür, Kıp, KrTat, Az, Tat) > камыш "hasır otu, saz, kamış, kargı; kamişlık, sazlık" (RTS:313) II-176.

kamlamak "kama iş gördürmek" (Çağ) > камлать "büyük yaptırmak, fal baktırmak" II-175.

kandık "it dışı denen bitki" (Alt, Tel) > қандық "it dışı denen bitki" II-180.

kantar Ar (Tür) > кантарь "kantar" II-181.

kantar Ar (Tür) > кентарь "-Eski Rusça- kantar" II-222.

kantar Ar (Tür) > контарь "bir tür terazi" II-313.

kap (Tür, KrTat, Kzk, Krg, Az) > капь "-Eski Rusça- tahıl ölçüsü, ağırlık birimi" II-189.

kapan (Tür; Tat: kapgan "tuzak, kapan") > капкан "tuzak, kapan" (RTS: 315) I-186.

kapan "büyük kantar" (Tür; Çağ) > капан "tahıl ölçüsü" II-183.

kapçık "küçük kutu; boş mermi kovası; tahıl tanelerinde kabuk" (Tür, Tat; Çağ: kapçuk) > капчик "torba, kese" II-189.

kapçık "küçük kutu; boş mermi kovası; tahıl tanelerinde kabuk" (Tür) ya da **kopur** "kap" veya **koburçak** "kutu" (Çağ) > ковчег "gemi" (RTS:328) II-272.

kapka "kapı" (Tat; Çuv: xapxa "bahçe kapısı") > хапка "açık kapı" IV-222.

kapkara (Tür) > kapkara “benekli sırtlan” II-186.

kaptur-kapturgay “çuval, torba” (Kuzey Türkçesi) > каптура “başlık, kapşon” II-187, 188.

kapturga “meşin çanta” (Alt) > каптурга “ufak tefek şeylerin konduğu torba” II-188.

kara kol (Tür) > каракули “kargacık burgacık yazı, karışık ve okunmaz yazı” (RTS:316) II-192.

kara tay (Türk: kara + tay) > каратай “Volga bölgesinde yaşayan Tatar etnik grubu” II-194.

kara (Tür, Tat) > карий “kestane renginde; kestane doru” (RTS:317) II-199.

kara taş (Tür) > карандаш “kurşun kalem” (RTS:316) II-192.

karaağaç (Tür; Uyg: karagaç) > карагач “karaağaç” (RTS:316) II-191.

karaçı “yönetici” (Uyg) > карапч “-Eski Rusça- yüksek yönetici, Kazak ve Tatarlarda yönetici” II-194.

karagan “bodur akasya” (Kzk) > караган “bodur fundalik; akasya türü” II-190.

karagan “çöl tilkisi” (Tür) > караган “çöl tilkisi” II-190.

karagül (Tür) > каракуль “astragan, astragan kürkü, karakül, karagül” (RTS:316) II-192.

karaja “bir tür giysi” (Eski Türkçe) > корзно “kürkle kaplı giysi” II-327, 328.

karakol (Tür, Çağ, Tat, Kzk, Tel: karaoul) > караул “karakol, nöbet, nöbetçi” (RTS:316) II-194.

kara kula (Tür, Çağ: kara “siyah” + kula “at türü”) > караковый “bir at cinsi” II-191, 192.

karakuş “kartal” (Tür, Çağ, Uyg, Tat: “kara + kuş”) > карагуш “Tatarlarda küçük kartal” II-191.

karaluk “çelik” (Çağ) > харалуг “-Eski Rusça- çelik” IV-223.

karamazı (Tür) > карамазый “esmer” II-192.

karanfil Lat (Tür) > калуфер, канупер, кануфер “karanfil” II-171.

kard Far “bıçak” (Tür) > корда “kısa kılıç” II-324.

karda “ahır” (Çuv; Tat: kitre “sınır, duvar”) > карда “arka avlu, hayvan ağılı” II-196.

karga (Tür, KrTat, Kzk, Krg, Alt, Tat, Kıp, Uyg, Çağ) > карга “cadaloz, hırçın kadın, şirret kocakarı” II-196.

karma karış (Tür) > кармагал, кармангал “кеşmekeş, karmaşa” II-200.

karmak (Tür, Çağ) fiilinden **karman** “cep, kese” (Kuzey Türkçesi) > карман “cep” (RTS:317) II-201.

karpuz Far (Tür, KrTat; Kıp: harbuz) > карапуз “yavru, küçük çocuk, tombalak” (RTS:316) II-183.

karpuz Far (Tür, KrTat; Kıp: harbuz) > арбуз “karpuz” (RTS:26) I-83.

- karsak** "çöl tilkisi" (Kzk, Krg) > корсак "çöl tilkisi" II-338.
- karşıga** "atmaca, şahin" (KrTat, Tat; Tel: karşıga; Çağ: karçigay) > карчая "күçük картал" II-205.
- kase** Ar (Tür*; Tat: kesa) > косуха, косушка "şarap ve votka ölçüsü" II-349.
- kaş bağı** (Tür; Çuv: hoşpu; Tat: kaşpau) > кошпа "Çuvaş kadınlarının taktığı başlık" II-361.
- kaşık** (Tür, Tat, Kip; Kar: kaşık) > кашик, кобшик "kepçe; kova, tekne" II-215.
- kaşkaldag** "ördek" (Çağ; Kzk: kazgandak) > кашкалдак "bir tür ördek" II-215.
- kat** "silindir biçiminde ağaçtan yapılmış tahil ölçüği" (Tür*; Çağ kat "kutu, kap") > котома, котомка "torba, heybe" (RTS:346) II-353.
- kata** "galos, ayak lastiği" (Tat) > коты "bir tür kadın pabucu" II-354.
- katı** (Tür*; Tat kadık "sağlam, katı") > кадык "girtlak (kıkırdağı)" (RTS: 310) II-157.
- katık** (Tür*; Az: katih "mayaalanmış süt"; Tat, Tob.: katık; Kzk: katık "yogurt") > катык "koyun sütünden yapılan yoğurt" II-211.
- katır** (Tür, KrTat, Az, Kip) > катер "katır" II-210.
- katran** Ar (Tür) > катран "katran" II-211.
- kav** (Tür) ya da **kap** (Tür) > кал "ağaçtaki ur, damar, boğum" II-183.
- kavun** (Tür; Tat, Kzk, Kip: kaun; Uyg, Çağ: kagun) > кавун, каун "kavun" II-154.
- kavurdak** "kavrulmuş, hararetli" (Tür) > кавардак "kargaşa, hercümereç, kargasalık" (RTS:309) II-153.
- kavurmaç** (Tür) ya da **kurmaç** "kavrulmuş arpa veya kızarmış dari" (Tel, Çağ) > курмач "kavrulmuş arpa ya da yulaf tanesi" II-426.
- kayd** Ar (Tür) > кайдалы "zincir, pranga" II-161.
- kayık** (Tür, KrTat) > каик, каюк "sandal, kayık" II-161.
- kayık** "kayık kemiği" (Tel, Şor) козей, козейка "aşık kemiği" II-278.
- kayma** (Tür) > кайма "şerit, sıçандış" (RTS:310) II-162.
- kaymak** (Tür, Az, KrTat, Kzk) > каймак "kaymak" (RTS:310) II-162.
- kaytal** "sürü" (Tat) > кайдал "bozkırda bulunan küçük çiftlik" II-161.
- kaz** (Türk) > казы казы "kaz çığırmak için kullanılan ünlem" II-161.
- kaz** (Türk) > казара "bir tür yaban kazı" II-159.
- kazan** (Tür, Tat) > казан "kazan" (RTS:310) II-159.
- kebab** (Tür, KrTat) > кабав, кебав "kebab" II-147.
- keçi** (Tür, KrTat, Çağ; Tat: keça; Çuv: kaçaga) > кечка keçi II-227.
- keçi** (Tür, KrTat, Çağ; Tat: keçe; Çuv: kaçaga) > коза "keçi" (RTS:329) II-277.
- keke** "kekeme" (Tür) > кекать "hiçkirmak" II-221.
- kelep** "boyunduruk" (Tür) > келеп "koltuk değneği biçiminde baston" II-221.

kemha Far "bir çeşit ipekli kumaş" (Tat, Kzk, Krg, Alt kakma; KrTat kimha) > камка "-Eski Rusça- desenli ipek kumaş" II-175.

kendir (Tür; Tat: kindar) > кендырь "kendir, kenevir" (RTS:321) II-222.

kenevir (Tür; Kzk, Tkm: kener "kenevir") > конопля "kenevir, kendir" (RTS:337) II-312.

kengeş "danişma meclisi" (Eski Türkçe*; KrTat: kenese "sinagog"; Karaim: keneş "danişma") > кенеситъ "Kazak ve Sibir Türkleri'nde danışma" II-222.

kepenek (Tür; Krg: kebenek; Kar: gebenek) > кебеняк, тебеняк "kepenek" II-220.

kerege "Keçe çadırın duvarını oluşturan ahşap kafes" (Alt, Tel) > кирега, киряга "göcebe çadırının duvarını oluşturan ahşap kafes" II-237.

kerekî~kerege "geniş gıysi" (Tat) > кирея "dik yakalı uzun kaftan" II-237.

kerevet (Tür) > кровать "karyola, yatak, kerevet" (RTS:352) II-379.

kermek "acı dağ otu" (Kzk) > кермек, кермяк, кармяк "mazi kökü, sarı kök" II-225.

kermen "sağlamlaştırma" (Kip, Çağ) > керемень "-Eski Rusça- sağlamlaştırma, sıkilaştırma" II-224.

kerpiç (Tür; Tat: kirpiç; Az: kerphiç) > кирпич "tuğla, kerpiç; kalıp" (RTS: 323) II-238.

kertiş "kertenkele" (Türk) > карбыш "cirlak sıçan" II-195.

kese (Tür, KrTat; Tat, Kzk: kise) > киса, кисет "kese, tütün kesesi" (RTS: 323) II-239.

keten (Tür; KrTat, Kip; Tat: kiten, Tel, Alt: keden) > кет "kendir veya ketenden üretilen çizgili dokuma" II-226.

kevel "at" (Kuzey Türkçesi) > кобыла "kısrank" (RTS:327) II-269.

kever "hali, kilim" (Çuv) ya da **kigiz** "keçe battaniye" (Çağ, Doğu Türkçesi; Tat, Kzk: kiz "hali, kilim"; Kuzey Türkçesi: kiviz) > ковёр "hali, kilim" (RTS:327) II-270.

keyif Ar (Tür) > кейф "keyif" (RTS:321) II-221.

kezim "eğerin altına serilen örtü" (Kzk) > кичим "eğerin altına serilen örtü" II-241.

kımız (Tür*; Tat, Kzk: kumız; Uyg: kumis) > кумыс "kimiz" (RTS:358) II-416.

kirbaç (Tür) > карбач "kirbaç" II-195.

kırçalı "kırda bayırda yaşayan" (Tür) > кирджали "haydut, soyguncu" II-237.

kirgı "şahin kuşu" (Tür*; Karaim, Tat, Kzk, Tel, Çağ) > крагүй "atmaca" II-363.

kirgıl "şahin kuşu, atmaca" (Tür*; Kuzey Türkçesi: kirgiy "bir atmaca tüyü") > каргалъ, кархалъ "ırı karabatak" II-196.

kırlangıç -balığı- (Tür) > карангыч "kırlangıç balığı" II-192.

kırılık "sert karabugday" (Tat) > кырлык "yabani karabugday" II-440.

- kışla** (Tür) > каслаться “göçmenlik etmek” II-206.
- kız** (Tat, Kzk, KrTat, Az, Tür; Çuv: her “kız”) > хирка “Çuvaş kızı” IV-239.
- kızan** “kızaran” (Türk; Çuv: heren “acırğa”) > хрен “acırğa” (RTS:981) IV-275.
- kızılbaş** (Tür; Çağ: kızılbaş “Pers”) > кизильбаш “İranlı” II-230.
- kızılıcık** (Tür) > кизил “kızılıcık; kızılıcık ağacı” (RTS:322) II-230.
- kibit** “dükkan, satış barakası” (Tat, Toba; Kip, Uyg: kebit) > кубета “seyahat kizağı” II-396.
- kibit** “dükkan, satış barakası” (Tat, Toba; Kip, Uyg: kebit) > кибитка “Ruslar’ın kullandıkları üstü örtülü bir araba; keçe çadır” (RTS:322) II-227.
- kilim** (Tür, KrTat, Kip) > килим, келим “kilim” II-232.
- kir** “kır, neft, reçine, katran” (Tür, Tat) > кир “toplak, petrol damarı” II-236.
- kiremet** “kötü ruh”; (Çuv; Tat: kiremet “çıkış yolu”) ya da **keramet** Ar (Tür*) > керемет “Çuvaşlarda kötü ruh” II-224.
- kişmiş** (Tür, Tat, Çağ) > кишмиш “kuru üzüm” (RTS:324) II-243.
- kişniş** (Tür) > кишнең “kışniş” II-243.
- koç** (Tür, Çağ) > күцән “arık koç” II-437.
- koçan** (Tür, Çağ, Tat) > кочан “lahana koçanı” (RTS:346) II-357.
- koçkar** “koç” (Tür, Çağ; Kar: koçhar; Tat: kuçkar) > кочкар, кочкарь “damızlık koç” II-259.
- koğa** “bataklıkta yetişen bir çeşit saz” (Tür*; Kzk, Şor, Karaim: koga) > кура “kamiş cinsi” II-398.
- kokoroz** Gr “mısır” (Tür) > кукуруза “mısır” (RTS:357) II-407.
- kol** “ordu bölüğü” (Tür) ya da kulaç (Tür) > кулак “yumruk; akıncı kuvvet, vurucu güç” (RTS:357) II-408.
- kolçan~kulçan** “okluk” (Tat) > колчан “ok kılıfı, ok kuburu, okluk, sadak” (RTS:332) II-298.
- koltuk** (Tür, Özb) > култук “ırmağın kolu, çıkmaz sokak” II-411.
- konak** (Tür) > конак “eskiden güney bölgelerinde prenslerin oturduğu saray” II-307.
- konov** “kağıt” (Çuv) > книга “kitap” (RTS:327) II-263.
- kontuş** “en üste giyilen elbise, kollu yelek” (Tür) > кунтуш, кунтыш “kolları katlı kaftan” II-418.
- konuk** (Tür; Kip, Çağ, Kzk: konak; Tat: kunak) > конак, кунак “ahbab, arkadaş, dost” II-307.
- konuk** (Tür; Kip, Çağ, Kzk: konak; Tat: kunak) > кунак “dost” II-417.
- konur** (Tür; Kzk, Çağ: konur; Kuzey Türkçesi: kovur “kahverengi”) > каурый “çık doru” (RTS:319) II-211.
- kopuz** (Tür; Kzk, Krg, Karaim: kobuz; Uyg, Şor: kobus; Tat: kubız) > кобза “Ukrayna’daki çalınan bir saz” (RTS:327) II-268.
- korçak** “tulum” (Tür; Alt: kurçuk) > корчага “dar ağızlı votka kabı” II-341.

koşçı "esir" (Kuzey Türkçesi) > кошеч "aciz kimse" II-362.

koşmak "birbirine bağlamak" (Tür*, Çağ) > кошма "кече" (RTS:347) II-361.

koşmak "katmak, karıştırmak" (Tür*; Baraba: koşa- "ati yüklemek"; Tel, Alt: koş "yük, denk") > кошлять "peki çok elbiseyi giyinmek" II-361.

koştan "çıkarcı kişi" (Tat) > кошун "alayçı" buradan кошунсвенный "dindle alay eden" (RTS:347) II-363.

koştan "çıkarcı kişi" (Tat; Çuv: koştan~kuştan "öncü, kudretli erkek") > коштан, каштан "asalak, şarlatan" II-361.

koşu "sürü" (Tür; Krg, Bşk, Kar: koş "keçe çadır, yurt") > кош, коша "Kazak obası, göçerlerin konma yeri" II-359.

kotan "ağıl" (Çağ, Kzk) > хотон "Kalmuk köyü" IV-271.

kotas "baş süsü" (Tür) > кутрас "пүскүл" II-433.

koyan "tavşan" (Tür*, Çağ, Kar; Alt, Tel: koyon; Tat: kuyan) > куенъ "tavşan" II-401.

koz (Tür) ya da **közör** "kağıt oyunu" (Kzk, Alt, Tel) > козырь "koz, üstünküm, vasita" (RTS:329) II-279.

koz "ceviz" (Tür) > коз "-Eski Rusça- findık, ceviz" II-277.

köpek (Tür) > собака "köpek" (RTS:851) III-702, 703.

köpek "belli bir para; köpek sözünden gelen dinar köpeği 'Tirmur dönemi parası' ifadesiyle bağlantılı" (Doğu Türkçesi) > копейка "kapık, para" (RTS: 341) II-318.

kör "kızamık" (Tat) > коры "kızamık hastalığı" (RTS:344) II-343.

kötek (Tür, KrTat) > кутак "ağaç dalı" II-433.

kubur "kılhf" (Tür, Tat) > кобура "kılhf, tabanca kılıfı, kuburluk" (RTS:327) II-269.

kuku "guguk kuşu" (Tür) > куквица "guguk kuşu" II-404.

kuku "guguk kuşu" (Tür; Tat: küki; Şor: kök; Kzk: kökök) > кукушка "guguk kuşu" (RTS:357) II-407.

kul "köle" (Türk) > кул "yönetilen halk, avam" II-408.

kul "köle" (Türk) > куляш "kötü ruh" II-413.

kulan "iki üç yaşındaki dişi tay, kısrak" (Tür, Kzk, Tür, Çağ, Krg) > кулан "yaban eşegi" II-409.

kulaş "çamaşır teknesi" (Tat) > кулас "sandal" II-409.

kuma (Tür) > кума "çocuğun vaftiz annesi" (RTS:358) Tür: II-414.

kumas (Tür, KrTat, Tat) > кумач "al bez, al renkli dokuma" (RTS:358) II-415.

kumgan "ibrik" (Tür*; KrTat, Çağ, Az, Karaim: kumga "su maşrapası") > кубган "büyük metal güğüm" II-396.

kumgan "ibrik" (Tür*; KrTat, Çağ, Az, Karaim: kumga "su maşrapası") > кумган, кунганд "güğüm, testi, küp" II-415.

kunak Moğ "üç yaşındaki teke" (Şor) > гунак "üç yaşındaki buzağı" I-474.

- kupşin** “güğüm, kap, testi” (Tat) > кувшин “güğüm, kap, testi” (RTS:357) II-397, 398.
- Kur'an** Ar (Türk) > Коран “Kur'an” (RTS:342) II-322.
- kuran** “karaca” (Tel, Alt) > гуран “erkek antilop” I-476.
- kuray** “baldirgan” (Kzk) > курай “baldirgan bitkisi” II-422.
- kuray** “gayda türü” (Kzk) > курай “bir üflemeli çalğı” II-422.
- kurban** (Tür, Kzk, Kip, Özb) > курбан “Tatarların dini bayramlarından biri” II-423.
- kurç** “çelik” (Kuzey Türkçesi; Tat: koroç; Alt, Tel, Özb: kurç “sağlam, keskin, çelik”) + çı > корч, корчи “nalbant” II-340, 341.
- kurege** “kayısı kaki” (Kumuk) > купара “kayısı kaki, çekirdeksiz kak” (RTS:359) II-425.
- kurgan** (Tür, Kip, Kzk, Çağ: korgan; Krg: korgon) > курган “kurgan, tepe, höyük, tümülüs” (RTS:359) II-424.
- kurluk** “yabani karabuğday” (Tat) > курлук “yabani karabuğday” II-426.
- kurut** “kurutulmuş süzme yoğurt, çökelek” (Tür; Alt, Tel, Kzk, Uyg: kurut “peynir”) > курт, крут “kuru ve tuzlu peynir” II-429.
- kuşak** (Tür, KrTat, Tat) > кушак “kuşak” (RTS:360) II-439.
- kutnu~kutni** Ar “pamuk ve ipek karışımı dokuma” (Tür) > кутня “yarım ipeksi Asya kuması” II-435.
- kuyak** “zırh, kabuk” (Uyg, Kzk) > куяк “zırh, kabuk” II-439, 440.
- kuymak** (Tür*, Tat, Kzk) > куймак “bir tür Tatar gözlemesi” II-403.
- kuyruk** (Tür, Az, Alt, Kzk, Çağ; Uyg: kuduruk) > хоругвь “aziz tasvirli bayrak” (RTS:979) IV-269.
- kuyruk** (Tür, Az, Alt, Kzk, Çağ; Uyg: kuduruk) > курдюк “koyun kuyruğu” (RTS:359) II-424.
- kuytu** (Tür*; Kuzey Türkçesi: koytu “savunma yeri”) > койтул “-Eski Rusça- ana ikametgah” II-280.
- kuyu** (Tür; Uyg, Çağ, Kzk, Krg: kuduk “kuyu”) > кудук “çölde bulunan kuyu” II-401.
- kuzav** “sepet, zembil, kasa” (Tat) > кузов “sepet, zembil; karoseri, gövde” (RTS:357) II-402.
- külbasti** (Tür) > колбаса “sucuk” (RTS:329) II-298.
- kültö** “düğüm, boğum” (Kzk) > колтун “Plik denilen hastalık” (RTS:332) II-298.
- kültüngü** “gemi, sal” (Eski Türkçe) > колимог, колимаг “-Eski Rusça- çadır, otağ” II-291.
- küncüt** “susam” (Tür; Eski Türkçe: künçit) > кунжут “susam” (RTS:358) II-418.
- kündelli** (Tür) > кандалы “pranga, kelepçe” (RTS:314) II-178.
- küp** (Tür; Tat, Kzk: kübi “fiçı”) > куб “kazan, su kaynatmak için su güğü mü, imbik” (RTS:356) II-394.

kürek (Tür) > кирка “kazma, külünk” (RTS:323) II-238.

küren “kalabalık, aşiret, uruk; ekmek fırını” (Çağ) > курень “Kazan’daki yerleşim birimi; ekmek fırını; satış barakası; çadır” II-425.

kürtek “elbise” (Tür) > куртка “ceket” (RTS:360) II-430.

kürtek “elbise” (Tür) > куртак “gömlek yakası” II-429.

küsek “sopa, değnek” (Tat, Çağ) > кистень “topuz” II-240.

kütürme “at koşturmadan doğan karmaşa” (Tar; Tat: küterme satuvi “zanaat erbabının seyyar yaptığı ticaret”; Kzk: kötörmö) > кутерьма “karışıklık, kargaşa, ortalığın karışması” (RTS:360) II-434.

küy “ses” (Az, Kzk: Eski Türkçesi: kü “nida, ün”) > кигикать “bağırmak, haykırmak” II-229.

lafz Ar (Tür) > лябза, лабзя “geveze, boşboğaz” II-547, 548.

lakça “erişte” (Tat, Uyg; Çuv: leşke) > лапша “erişte, erişte çorbasi” (RTS: 363) II-460.

lal Far “yakut” (Tür, KrTat, Kip) > лал “-Eski Rusça- yakut” II-453.

lav (Tür) > лава “galeri, kömür damarı” (RTS:361) II-444.

lavas (Çağ, Az, Tür) > лаваш “lavaş” (RTS:361) II-472.

leğen Far (Tür) > лохань “tekne, leğen, gerdel” (RTS:376) II-524.

leğen Far (Tür) > легин “bir tür kap” II-473.

leğen Far (Tür; Tat: lagun “küçük tekne, leğen”) > лагун “çamaşır teknesi” II-446.

lesker “bel” (Tür*; Kzk: lesker “kürek”; KrTat: ülüsken “çapa”) > лыскарь “kürek” II-541.

levend İt (Tür) > левенец “güçlü kimse” II-472.

leylek Far (Tür, Az, KrTat) > леклек “leylek” II-478.

liman Gr (Tür, KrTat, Kip) > лиман “deniz sularının basmasıyla körfez haline gelmiş geniş nehir ağzi” (RTS:370) II-497.

lüfer Gr (Tür) > лефер “lüfer balığı” II-489.

lüle “pipo, ağızlık” (Tür, Az) > лулка “pipo” (RTS:380) II-546.

maçar “at arabası” (KrTat) > мажара, маджара, можара “büyük Tatar arabası, at arabası” II-557.

madrabaz (Tür) > матрабаз “kabzimal, vurguncu” II-582.

maharic Ar “gider, harcama” (Tür) > могорыч, магарыч “ikram, ağırlama” II-635.

mahrem Ar (Tür) > бахрома, баҳрама “saçak” (RTS:34) I-137.

mahzen Ar (Tür) > магазея “ambar, mağaza” II-554, 555.

mahzulat Ar “atık, döküntü” (Tür) > мазут “mazot” (RTS:381) I-558.

makara Ar (Tür) > макара “iplik çilesi” II-561.

mal Ar “hayvan, davar” (Tür, Uyg, Alt, KrTat, Kzk) > малич “Kirim’da bulunan koyun cinsi” II-563.

malahay “bir şapka türü” (Tat) > малахай “kulaklı olan kürklü şapka” II-562.

- malahay** "bir şapka türü" (Tat) > махлай, махалай, махлак "geyik deri-sinden kürklü şapka" II-585.
- mangal** (Tür, KrTat, Az) > мангал "mangal" (RTS:385) II-567.
- maral** (Tür*, Uyg, Çağ, Kzk) > марал, морал "maral" II-571.
- marça** "Rus kadın" (Tat; Çuv: mayra "Rus"; Bşk: marya "Rus") > марджа "Rus bayan" II-572.
- masat** Ar (Tür) > мусат "çelik bileme aleti" III-15.
- maskara** Ar (Tür, Tkm) > маскаль "alayıcı" II-577.
- maskara** Ar (Tür, Tkm) > скоморох "soytarı, maskara" (RTS:419) III-648.
- maslak~musluk** (Tür) > мослак "uyluk kemiği" II-661.
- mata** "pamuklu" (Kzk) > mata "pamuklu" II-580.
- matur~matır** "usta" (Tat; Çuv: modur) > матерой, матёрый "kulağı kesik, kaşarlı" (RTS:390) II-581.
- maymun** Ar (Tür) > мамона "-Eski Rusça- maymun" II-566.
- mayna** lt "yelkenlerin kapanması" (Tür) > майна "mayna" (RTS:382) II-559.
- meç** "ensiz ve düz kılıç" (Tür) > меч "kılıç" II-613.
- medyan** (Tür*; Tat: bayan, medyan "anason") > бадыян "anason" I-104.
- melhem** Gr (Tür, Az) > мальхан "melhem" II-564.
- melik** Ar (Tür, Çağ, Uyg) > мелик "şehirin soylusu" II-595.
- mercan** (Tür; Kzk: marjan; Uyg, Kırp, marcan) > маржан, моржан "mer-can" II-573.
- mescit** Ar (Tür) > мечеть "cami, mescit" (RTS:399) II-613.
- mest** "kısa konçlu hafif ve yumuşak bir tür ayakkabı" (Tür) > мысты, мычты "mest" III-25.
- mestek** "kısa boylu at" (Kzk) > маштак "kısa ve dayanıklı at" II-586.
- meşale** Ar (Tür) > машал "meşale" II-586.
- meşin** Far (Tür) > меша "işlenmemiş deri" II-614.
- meydan** (Tür, KrTat; Tat, Kırp, Kzk, Tkm: maydan) майдан "meydan" II-559.
- mezar** (Tür*; Kzk, Tkm, Özb: mazar) > мазарки "Tatar mezarlığı" II-557.
- mirıldamak** (Tür) ya da vir vir -etmek- (Tür) > бормотать "mirıldamak, mirıldanmak" (RTS:55) I-195.
- mırlamak** (Tür, Toba) > мурлыкать "mirıldamak, mirıldanmak" (RTS: 416) III-13.
- minare** Ar (Tür) > минарет "minare" (RTS:402) II-623.
- minder** (Tür, KrTat, Toba) > миндер "minder" II-623.
- minnet** Ar (Tür) > минят "iyilik, hayır" II-625.
- mintan** (Tür) > менреня "kadın glyisisi" II-598.
- mirza** Far "bey" (Tür, Tat; Kzk: murza) > мурза "Tatar beyi" III-12.
- mişura** "yaldız" (Tat) > мишупра "yalancı sırma; yaldız" (RTS:404) II-631.
- miyavlamak** (Tür) > маукать "miyavlamak" (RTS:419) III-32.

- muhayyer** Ar (Tür) > мухояр “ipekli Buhara kuması” III-19.
- muksun** “balık türü” (Yak) > мұксун “bir balık türü” III-7.
- muşmula** Gr мушмула “muşmula” (RTS:417) III-21.
- mutkal** “hasa” (Çağ) > миткаль “hasa” (RTS:404) II-629.
- müezzin** Ar музэзин “müezzin” (Tür) (RTS:417) III-21.
- Müslüman** Ar (Tür) > бесерменин “-Eski Rusça- Müslüman” I-160.
- Müslüman** Ar (Tür; Tat, Kzk: Musliman; Krg, Kumuk, Kar: busurman “Müslüman”) > басурман, бусурман “-Eski Rusça- Müslüman” I-132.
- müzevvir** Ar (Tür) > музавер, музовер “Allahsız, dinsiz” III-5.
- nacak** (Tür) > наждак “nacak” III-38.
- naip** Ar (Tür) > наиб “naip, yardımçı” III-39.
- nakaraçi** “dümbelekçi” (Tat) > накрачей “dümbelekçi” III-40.
- nakış** (Tür*; Tat, Toba: nagış) > нахтыш “masa örtüsü” III-50.
- nakit** Ar (Tür; Kir Tat: naht) > ногота “Eski Rusça'da bir para birimi” III-79.
- nakkare** Ar “dümbelek” (Az, Tür, Çağ, Kır) > накра “bir tür vurmaç çalğı” III-40.
- nakkare** Ar “dümbelek” (Az, Tür, Çağ, Kır) > нагара “bir tür vurmaç çalğı” III-36.
- namaz** Far (Tür, Tat, Kar, Uyg, Kzk, Tkm) > намаз “namaz” (RTS:436) III-41.
- nar** “tek hörgüçlü deve” (Kır, Çağ, Özb, Tkm) > нар “tek hörgüçlü deve” III-43.
- nardenk** “nar, erik vb. pekmezi” (Tür) > нардек “karpuz melası reçeli” III-44.
- nayan** “küstah” (Tat) > наян “küstah, arsız” III-52.
- neft** Far (Tür) > нефть “petrol, gaz yağı” (RTS:486) III-70.
- nevbet** Ar “büyük zatların kapısında belirli zamanlarda çalınan müzika” (Tür) > набат “tehlike çanı, tehlike işaretü” (RTS:421) III-34.
- nevruz** Far (Tür; Tat, Kzk, Çağ: naurus) > науруз “Nevruz bayramı” III-49.
- nişadır** Ar (Tür; Az: nişadir; Tat: nişatır) > нашатырь “nişadır” (RTS:453) III-51.
- nişan** (Tür) > мишен “nişan, nişan tahtası; hedef” (RTS:404) II-630.
- nişan** (Tür) > нишан “mühür, damga, nişan” III-77.
- nohut** (Tür) > нохот “nohut” III-86.
- nöker** “yaver” (Çağ; Kar: nöger “arkadaş”; Tel: nökör; Kzk: nögör) > нүкеп: “uşak” III-89.
- obur** (Türk) > вурдалак “gulyabani” I-365, 366.
- ocak** (Tür, KrTat; Az, Çağ: oçag; Tat: uçak) > очаг “ocak; ocak, merkez” (RTS:583) III-177.
- odaman** “Kazakların başı” (Kzk) > атаман “Kazakların başı; elebaşı” (RTS:28) I-95.

odaman "Kazaklarının başı" (Kzk) > батаман "Rus masallarında geçen bir cin" I-133.

odaman "Kazakların başı" (Kzk) > ватаман "Kazakların başı; elebaşı" I-278.

oğlan (Tür) > углан "çocuk, delikanlı" IV-145.

okka Ar (Tür) > око "okka" III-129.

orak (Tür, Az, Kzk, Çağ, KrTat) > урак "orak" IV-168.

ordu (Tür; Çağ, Az, Kzk: orda "saray, sultan sarayı") > орда "sürü" (RTS: 545) III-150.

orman (Tür) > памене "orman" III-440.

orman (Tür, Çağ, Tat, Kzk: urman) > урман "orman" IV-168.

ortak (Türk) ya da **urtalay** "halk" (Toba; Bşk: artil "halk") > артель "ортаклаша çalışmak üzere kurulan birlük" (RTS:27) I-89.

oslam "yağ" (Çuv) > ослам "topak yağ" III-161.

ot (Türk) > отава "ot" III-168, 169.

otag (Tür; Eski Türkçe otag; Eski Çuvaşça vataq) ya da **vataga** "pek çok" (Kuzey Türkçesi) > ватара "sürü" (RTS:69) I-278.

ova (Türk) ya da **varak** "yar, dere" (Çuv) > овраг "yar, dere" (RTS:522) III-115.

oylık "örtü, sergi" (Tkm) >войлок "кече" (RTS:98) I-335.

ölen "çicekli çayır" (Tür*; Eski Türkçe ölen "yeşillik yer"; Bşk, Tat: yalan; Alt., Tel: yalan; "kır, tarla, alan; vadı, koyak"; Şor: çalan "ovalık, düzlük") > елань, ялань "çayır, çayırlık" I-13.

örme (Tür*; Tat: ermek "deve tüyünden bir giysi"; Çağ: örmek; Kzk: örmök "deve tüyünden kumaş") > армяк "köylülerin gıyıldığı üst giyimi" I-88.

örtme (Tür) > ортма "-Eski Rusça- yatak örtüsü" III-154.

ösön "dere" (Kzk, Eski Çuv) > усыночек "küçük koy" IV-173.

özden "soylu, asıl" (Kıp) > узденъ "Kafkas dağlarının asilzadeleri" IV-153.

özek "susuz dere" (Tür*; Alt, Tel: özök "dere, ırmak") > узек "ırmak mecra" IV-154.

özen "birbirine yakın iki dağın arasındaki uzaklık, ara" (Tür; Kar: özen "dere"; Kzk: özön "ırmak"; Tat: üzen "vadi, koyak") > узень "nehir kolu" IV-154.

pabuç Far (Tür) > пампуша "sigaralık, tütün destesi" III-195.

pabuç Far (Tür) > папуч "-Eski Rusça- pabuç" III-203.

pabuç Far (Tür) > бабуша "evde giyilen bir tür pabuç" I-100.

pahn at Far pehn "bodur at" (Tat) > баҳмат "bodur at" I-136.

pahta "ayran, çalkalama" (Çağ, Tar) > пахта "ayran; çalkalama, yayıkla süt çalkalama" (RTS:593) III-222.

pala (Tür) > палаш "sivri süvari kılıcı" (RTS:587) III-191.

palacı "pala kullanan" (Tür) > палач "cellat, zalim" (RTS:587) III-191.

papak (Tür*; Az: papah) > папаха "papak, kalpak" (RTS:588) III-200.

parça -kumaş- (Tür*; Tat: parça "simli kumaş"; Krg: barça "ipekli kumaş") > парча "симли кумаш" (RTS:591) III-210.

parga "demet" (Çuv) > парга "keten teli, küçük lif" III-205.

pars (Tür, Tat; Eski Türkçe, Uyg: bars) > барс "pars" (RTS:33) I-128.

paşa (Tür) > паша "paşa" (RTS:593) III-223.

paşalık (Tür) > пашалык "eyalet" III-223.

patlıcan Ar (Tür) > баклажан "pathcan" (RTS:31) I-110.

pay (Tür, Tat) > пай "pay, hisse" (RTS:586) III-187.

paybent Far "at kösteği" (Tür) > пайба "yemiş ya da mantar sepeti" III-188.

pazar Far (Tür, Alt, Uyg) > базар "pazar, çarşı, pazar yeri" (RTS:30) I-106.

pehlivan Far (Tür; Özb: palvan; Kzk: palvan, balvan) ya da **balbal** (Eski Türkçe) veya **balaban** "büyük" (Tür) > болван "kalıp, kütük" (RTS:53) I-186.

pekmez Far (Tür) > бекмес "pekmez" I-146.

pelder "kulübe müştemilati" (Çuv) > болдырь "çalı çırpidan çit ve balçıkla sivanmış baca" I-187.

pendlik "öğüde muhtaç" (Tür*, Az) > панталык "pusulayı şâşirmak yolunu şâşirmak, nasihate muhtaç hale gelmek" (RTS:588) III-199.

peşkeş Far (Tür) > бишкеш "hediye" I-170.

peşkeş Far (Tür) > пешкеш, пишкеш "hediye" III-257.

peynir Far (Tür) > панер "Ermeni peyniri" III-197.

pirtı (Tür) > порт "kaba kumaş" III-334.

pilav (Tür) > плов "pilav" (RTS:622) III-261.

piliç (Tür; Tat: pilli; Çağ: biliç) > пилюк "kukumav" III-262.

pirinç Far (Tür) > прынч, прынц "pirinç" III-291.

porjin "ipekli" (Çuv) ya da **ibrışım** Far (Tür) > бурса "ipekli İran dokuması" I-247.

porsuk (Tür; Kzk, Kar: borsık; Tat: bursık, barsık; Çağ: bursuk) > барсук, борсук "porsuk" (RTS:33) I-128.

post Far (Tür) > постолы "ham deriden sandal" III-341.

potur Tür ya da **butluk, butlık** "bacakları kaplayan zırh" (Kuzey Türkçesi) > бутурлык: "-Eski Rusça- pantolon, potur" I-254.

poyraz Gr (Tür) > пурясь "poyraz" III-410.

pörsük (Tür) > мусор "çöp, süprüntü; moloz" (RTS:416) III-17.

pul Gr (Tür) > полушка "para birimi" III-319.

pul Gr (Tür) > пуло "Tatar bozuk parası" III-404.

pulat (Tür*, Az; Kuzey Türkçesi bulat; Kip: bolat; Alt, Tel: polot) > булат "bulat, kılıç, pulattan yapılmış kılıç" (RTS:62) I-238.

purak "tulum" (Çuv) > бурак "ağaç kabuğundan silindirimsi sepet" I-243.

pus (Tür; Çuv: pus "buhar"; Çağ: bus) > бус, бусенец "sis, pus" I-250.

puthane (Tür*; Tkm, Özb: buthana) бутхана "Eski Rusça-Budist tapınagi" I-254.

- rahat lokum** (Tür) > рахат-лукум "lokum" (RTS:784) III-449.
- rahman Ar** (Tür) > рахманный "tembel, ушущий" III-449, 450.
- rakı Ar** (Tür; KrTat, Tat, Alt: arak) > ракы "raki" I-82.
- rakı Ar** (Tür, KrTat, Tat, Alt: arak) > рака "raki" III-438.
- ramazan Far** (Tür) > рамазан "ramazan" (RTS:767) III-440.
- ravent Far** (Tür) > ревененный "ravent" (RTS:785) III-454.
- renk Far** (Tür) > рэнг "sakal boyama malzemesi" III-469.
- reşme Far** "yular, gem" (Tür) > решма "süslü beygir dizgini" III-480.
- rezil** (Tür*; Tat: rezgildey "rezil") > разгильдяй "avare, serseri" (RTS:754) III-433.
- saban** (Tür; Tat: Az: sapan) > сабан "iki tekerli Rus sabani" III-541.
- saban toy** "hasat şenliği" (Tat) > сабантуй "şenlik" III-541.
- sadak** (Tür*; Eski Türkçe, Çağ, Kar) > саадак "sadak" III-540.
- sadak** (Tür*, Tat, Çağ: sagdak) > сагайдак "yay" III-543.
- safra Far** (Tür) > cayp "yük, ağırlık" III-565.
- saga** "nehir ağzı" (Kzk) > cara "çukurluk" III-543.
- sagar~sakar** "ekmek" (Çuv) > сюкур "peynirli pide" III-823.
- sagır** "tabaklanmamış meşinden kundura" (Şor) > сагиры "su geçirmeyen çizme" III-543.
- sağrı** "atın arka kısmı" (Tür, Kip) > савры "eğerdeki meşin dizlik" III-542.
- sahan Ar** (Tür) > саран "kase, çanak, sahan" III-543.
- sahtiyán Far** (Tür, Kar, KrTat, Kip) > сафьян: "sahtiyán, maroken" (RTS: 808) III-566.
- sakçı** "bekçi" (Tat, Uyg; Çağ: sakçı "mevki sahibi, muhafiz") > сагчий "yüksek mevki sahibi" III-543.
- sakma** "patika" (Kuzey Türkçesi; Kzk: sokpa "patika"; Çağ: sokmak "yol") > сакма "patika, keçi yolu" III-547.
- saksagan** (Tür) > саксон "bir cins baykuş" III-548.
- sal** (Tür) > салы "камыштан küçük sal" III-551.
- salalık** "köyü" (Tat) > салалыка "gammaz" III-549.
- salaş** (Tür, Az) > шалаш "alacık" (RTS:1000) IV-397.
- salep Ar** (Tür) > салеп "salep" III-549.
- salık** "çoban hakkı" (Tür*; Uyg: saltık "vergi") > салтык "tarz, anlaşma" III-551.
- salma** "bulgurlu ya da pirinçli lahana yemeği" (Tür*; Tat: salma "katıksız dörrüm") > салма "erişte yemeği" III-550.
- saman** (Tür) > саман "саманлы керпің" (RTS:804) III-552.
- samur** (Tür, KrTat) > соболий "samur" (RTS:852) III-703, 704.
- samur** (Tür, KrTat) > самур "yaban domuzu" III-554.
- san** "san, unvan" (Tür, Çağ, Kip) > приносаниться "kurulmak, çalışıklı tavır almak" (RTS:705) III-555.
- san** "san, unvan" (Tür, Çağ, Kip) > сан "unvan, paye" (RTS:807) III-555.

san "san, unvan" (Tür, Çağ, Kip) > сановник "yüksek orun sahibi, yüksek unvan sahibi" (RTS:808) III-555.

san "san, unvan" (Tür, Çağ, Kip) > осанка "duruş" (RTS:547) III-155.

sana (Tür) > сана "sana" ни сана ни мана "ne sana ne bana" III-555.

sancak beyi (Tür) > санчак "-Eski Rusça- yönetici" III-558.

sandal "sandal ağacı" (Tür) > сандал "sandal ağacı" (RTS:807) III-555, 556.

sandık (Tür, Kzk; Çuv: sundah, Çağ, Tar: sunduk, sinduk) > сундук "sandık" (RTS:88) III-803.

sansar (Tür*; Çağ, Kzk, Tat: susar "ağaç sansarı"; Kip: savsar; Alt: suzar) суслик "сицан" III-809.

sarana "zambak" (Tat) > сарана "кызыл Сибиря замбағы" III-560.

asaray Far (Tür, Kip, Uyg, Tat) > сарај "ambar, odunluk; han gibi bir yer" (RTS:808) III-560.

sarica (Tür; Kuzey Türkçesi: sarıça "avcı kartal cinsi"; Çağ: sar "bozdoğan") > сарыч "чайлак түрү" III-564.

sarinça "çekirge" (Kip) > саранча "çekirge" (RTS:808) III-560.

sarısabır Ar (Tür, Kip) > сабур "sarısabır" (RTS:803) III-541, 542.

sarlan "ringa balığı" (Çuv) > сяяронина "bir tür balık" III-824.

sarlık "yak öküzu" (Alt) > сарлық, серлик "yak öküzu" III-563.

sarpay "değerli giysi" (Kzk) > шарпан "сікі Құваш кетені" IV-411.

sart "tuccar" (Tür*, Çağ, Kzk, Alt) > сарт "Türkler'in şehirde oturanlara verdikleri ad" III-564.

satık "satılan" (Tür*; Çağ: satug, Tat: satu, Kip: satuk "satış") > сатоха "küçük pazar ticareti" III-565.

sava "tenekeden yapılan su maşrapası" (Tür*; Kaz, Tat: saba "kimiz tulumu") > саба "kimiz konulan büyük tulum" III-540.

savğa "hediye" (Tür*; Kzk: savgat "ganimet payı, hediye") > сайгат "ganimet" III-545.

saygak "dağ keçisi" (Çağ) > сайгак "bozkır antilobu" (RTS:804) III-545.

sazan (Tür, Kzk) > сазан "sazan" (RTS:804) III-545.

sebze Far (Tür) > сабза "bir tür kuru üzüm" III-541.

sedar, sidar "yastık" (Çuv: Eski Bulgarca -saymaca- dogdor'dan) > дохтор "yastik" I-533.

sekmek (Tür) > сигать "atlamak, hoplamak, sekmek" III-618.

semek Ar "balık" (Tür) > семга "bir çeşit som balığı" (RTS:824) III-598.

sepet Far (Tür) > салётка "kov'an" III-558.

serapa Far "baştan aşağı" (Tür) > сарафан "kolsuz kadın elbisesi" (RTS: 808) III-561.

serasker (Tür) > сераскир "Türk ordusunda kumandan" III-603.

serhat (Tür, KrTat) > сергач "karşındaki" III-605.

serpenek Far "kadın baş örtüsü" (Tür) > серпянка "seyrek keten kumaş" III-610.

seva "mezarlık" (Çuv) > сюва "Ruslar'ın oturmadığı yerlerde bulunan mezarlık" III-822.

sevinç (Tür; Çağ: sevünç) > сеунч "-Eski Rusça- sevinçli haber, müjde" III-615.

sevmek (Tür; Alt: süm "sevgi"; Tat: süymek "sevmek") > отсумывать "sevmek" III-173.

sin "ceylan" (Şor; Alt, Tel: sigun "maral") > сым "karaca" III-817.

sin "mezar" (Eski Türkçesi) > сын: "-Eski Rusça- kule" III-818.

sirga "küpe" (Tür*, Tkm, Karaim, Kip, Kar, Tat, Kzk, Krg; Çağ: ısırğa "ta-ki") > серъга: "küpe" (RTS:826) III-611, 612.

sirt "dağ sırtı" (Tür, KrTat, Kzk, Alt; Çuv: sert "dağ") > сырт "dağ silsilesi" III-820.

sırke (Tür, Çağ, Uyg) > сирка "üzüm sirkesi" III-627.

soksur "ördek türü" (Kzk) > соксун "ördek türü" III-709.

sorban "duvak çeşidi" (Çuv) > сорбан "bir cins duvak" III-720.

sören "kula" (Çuv; Kzk: jiren) > среный "gri, boz" III-740.

söyrök "somon balığı" (Tat; Tar: sürüük) > севрюга "mersin balığı" III-589.

subaşı "kumandan" (Tür; Çağ: subaşı) > шубаш: "emniyet amiri" IV-482.

sucuk (Tür; Kuman: suzug "bağırsak"; Kip: suçuk "sucuk"; Çağ: suçuk "bağırsak") > сычуг "şırden" (RTS:895) III-822.

sula "levrek" (Tat, Karakalpak) > сула "uzun levrek" III-799.

sultan Ar (Tür) > султан "sultan" (RTS:888) III-801.

sumak Ar (Tür) > сумах "sumak" III-802.

surgaç "biçliğin ağını sağlamlaştırmak için sürülen bir nevi boyası" (Orta Türkçe) > сургуч "mühür mumu" (RTS:889) III-806.

suur "köstebek, dağ sıçanı" (Kzk: Çuv sövör) > сурок "köstebek, dağ sıçanı" (RTS:888) III-808.

sürme (Tür, KrTat; Tat: sörme) > сурьма "sürme" (RTS:889) III-809.

sürtük "çok gezen" (Tür) > сердюк "muhabiz" III-606.

süzme (Tür) > сюзьма "eksi yoğunluğun süzülmesiyle hazırlanan yiyecek" III-822.

süzme (Tür*; Çuv: sela; Tel, Şor susmak "suyunu almak") > сусло "şıra" (RTS:889) III-810.

şabala "kaşık" (Çuv) > шабала ulluk kulağı. IV-391.

şabır "iş giysisi" (Toba, Çuv: sober) > шабур "amele giysisi" IV-392.

şadra "çiçek bozuğu" (Tat) > шадра "çiçek bozuğu, benekli" IV-394.

şah Far "dal, kol" (Tür) > шах "balık ağlarını kurutmada kullanılan kazık" IV-415.

şah Far (Tür) < шах "şah" (RTS:1002) IV-415.

şalagay "savsaklayıcı" (Kzk) > шалагай "asalak, otlaklı" IV-397.

şalbak "ahmak" (Tat, Özb: şapnak "tembel, üşengeç") > шалопай "haylaz, boş gezenin boş kalfası" (RTS:1000) IV-400.

- şalvar** *Far* (Tür, KrTat; Kzk: şalbar; Tat: çambar) > чембары, чамбары “geniş deri ya da keten şalvar” IV-331.
- şalvar** *Far* (Tür, KrTat; Kzk: şalbar) > шаровары “geniş pantolon, şalvar” (RTS: 1001) IV-410.
- şamdan** (Tür; Tat: şandal) > шандал “-Eski Rusça- şamdan” IV-404.
- şaplar** “tembel, üşengeç” (Tür) > шалбер “boş boş gezen, avare, haylaz” IV-397, 398.
- şara** “boya, renk” (Çuv) > шар “boya, renk” IV-406, 407.
- şaragan** “küçük bir tatlı su balığı” (Şor) > шаран “köprə sazan” IV-407, 408.
- şart** *Ar* (Tür) > шерть “nnt, yemin” IV-431.
- şayka** “bir çeşit kayık” (Tür) > чайка “кayık” IV-312.
- şayka** “kayık” (Tür) > шайка “hamam taşı” (RTS: 1000) IV-395.
- şeftali** *Far* (Tür) > шептала “şeftali” IV-428.
- şeker kamışı** (Tür*; Eski Türkçe şukar kamışı) > шувар “bir batakhk bitkisi” IV-483.
- şerbet** (Tür, Karaim) > шербет “şerbet” (RTS: 1003) IV-429.
- şerttan** “büyük sucuk” (Çuv) > ширтан “Çuvaş yemeği” IV-442.
- şeytan** *Ar* (Tür, Kzk, Krg, Tat) > шайтан “şeytan” (RTS: 1000) IV-395.
- şırdag** “keçe astar” (Çağ) > ширдыйк “kapitone keçe” IV-441.
- şış** (Tür) > шиш “yığın” IV-444.
- şışlık** “kebab” (Tür*, Tat, KrTat) > шашлык “şış kebabı” (RTS: 1002) IV-416, 417.
- şorkame** “kadın süsü” (Çuv) > шаркома “deri önlük” IV-409.
- şuga** “uyuz, kaşıntı” (Tkm) > шуга “çözülmeye yüz tutmuş buz” IV-483.
- şur** “balçık” (Çuv) > шура “sağlamlaştırıcı balçık” IV-487.
- şurmur** “heyecen” (Kuzey Türkçesi) > шурымуры “oyunlar entrikalar; oynaması” IV-490.
- şüphe** *Ar* (Tür) > шуп “büyücü” IV-487.
- taban** (Tür, Tat, Kip; Kuzey Türkçesi: tapan) > табани: “bir tür kalin yufka” IV-6.
- tabin** “uşak” (Çağ) > табин “-Eski Rusça- hademe” IV-6.
- tabulgu** “çayır melikesi bitkisi” (Çağ; Tat, Bşk: tubilgi; Krg: tabilga; Alt, Tel: tabulgı) > таволга “çayır melikesi ya da erkeç sakalı denen bitki” (RTS: 896) IV-8.
- tabur** (Tür) > товар “-Eski Rusça- seyyar kamp” IV-68.
- tabur** (Tür, KrTat; Çağ; Tat: tabun) > табун “yılık; kuş sürüsü; kalabalık, sürü” (RTS: 896) IV-7.
- tabur** (Tür, KrTat; Çağ: tapkur) > табор “çingene kafilesi, kamp” (RTS: 896) IV-6, 7.
- taburga** “geyik” (Tel, Şor) > табарга “geyik” IV-6.
- taka tuka** (Tür, KrTat) > стук “takirdı, takirdama” (RTS: 885) III-787.

- takke Ar** (Tür, Tat) > тафъя “başlık” IV-29.
- takke Ar** (Tür, Tat) > такъя “bir tür kadın şapkası” IV-13.
- taktuk** “okluk” (Çağ) > тафтуй, тахтуй “çuval, torba” IV-29.
- alamak** “yağmalamak” (Tat) > таловать “çalmak, hırsızlık etmek” IV-15.
- talan** (Tür, Çağ) > талан “mutluluk, baht, uğur” IV-14.
- talan** (Tür, Çağ) > бесталанный “kabiliyetsiz; bedbaht, talihsiz” (RTS:45) I-161.
- tamam** (Tür) > притаманный “net, açık seçenek” III-367.
- tambur** (Tür; Kzk: dombra; Tat: dumbra; KrTat: dambura) > домра, домбра “tambur” (RTS:195) I-528.
- tamır** “dost” (Kzk; Tat: tamir “hısim, akraba”) > тамыр “ahbap, dost” IV-18.
- tanık** (Tür, Kip, Tat, Kzk) > танык “usta, işinin erbabı” IV-19.
- taptamak** “takırdamak” (Kip, Tat, Kzk) > топать “ayaklarıyla yere vurma, ayağını yere vurmak, ayaklarıyla patırıcı yapmak” (RTS:913) IV-78.
- tarakan** “hamam böceği” (Tat, Toba; Çuv: tarakan “kaçak”) > таракан “hamam böceği” (RTS:899) IV-20, 21.
- taram** “yaban kabağı” (Alt, Tel; Tat: taramış “damar”; Baraba: taramış, Çağ: taramgu “ilgin ağacı”) > тарамышек “yaban kabağı” IV-21.
- tarantas** “seyahat arabası” (Tat) > тарантас “seyahat arabası” IV-21.
- tarhun Ar** (Tür) > эстрагон “tarhun” IV-522.
- tarkan** “unvan” (Eski Türkçe) > тархан “tarkan” IV-25.
- tarpan** “yaban atı” (Kzk) > тарпан “yaban atı” IV-24.
- tartmak** “tartmak, çekmek, öğütmek” (Türk) > тартак “hizar fabrikası” IV-25.
- tartnakçı** “vergi memuru” (Çağ) > тортак “vergi türü” IV-87.
- tas** (Tür) > таз “leğen, tas” (RTS:896) IV-10.
- tasma** (Tat, Türk) > тасма “kayış, tasma” IV-26.
- tasma** (Tür, Tat, Çağ) > тесьма “şerit” (RTS:907) IV-52.
- taş kır** (Tür*; Tat: tas “taş”+ kir “kır”) > таскил “dağın zirveleri” IV-26.
- tavşan** (Tür; Çağ: tauşkan) > тушканчик “Afrika tarla faresi” (RTS:929) IV-129.
- tavus** Ar (Tür) > таусин(н)ый “koyu lacivert” IV-28.
- tay Far** “balya, denk, yük” (Tür) > таёвка “oldukça büyük hasır” IV-10.
- tay Far** “balya, denk, yük” (Tür) > тай “mal dengi” IV-10.
- tay Far** “yük, denk, balya” (Tür) > тая “yük, denk, balya” IV-31.
- tayga** “kayalık dağ” (Tel, Şor) > дайга “nehrin yukarı bölgesinde bulunan dağ” I-482.
- taygan** “tazı, orman köpeği” (Çağ) > тай “sık, gür, yoğun, kalmı” IV-10.
- teber Far** (Tür) > топор “balta, nacak” (RTS:914) IV-79, 80.
- tegel** “seyrek eğreti dikiş” (Tür) > тегиляй: “-Eski Rusça- kısa kollu yüksek dik yakalı bir tür giysi” IV-35.

teke (Tür, Az, KrTat, Çağ, Kzk) > тыкен “yaban geyiği” IV-131.

tekemet “desenli keçe” (Kzk) > текеметъ “renkli kirpintılardan imal edilen hali” IV-36.

teker (Tür*; Çuv: tögör “ayna”; KrTat: tögerek “yuvarlak”; Kzk: tögürök “daire”) > тикр “ayna” IV-57.

tekerlek (Tür; Alt, Tel, tegerek; Tat: tegeremek) > телега “dört tekerli araba” (RTS:901) IV-37.

temşa Ar (Tür; Çuv: temaja “yoksulluk sefalet”, Tat: tamaşa) > тумаша “izdiham” IV-120.

temşa Ar (Tür; Tat, Kip, Bşk: tamaşa) > томаша “izdiham” IV-75.

temlik “kabza püskülü” (Tat) > темляк “kabzadaki püskül” IV-40.

tenge “para” (Kzk, Çuv; Çağ, Tat, tenke “para, gümüş para”) > деньги “para” (RTS:178) I-499.

tepengü “kalın kaltak bellemesi; enli eyer koları” (Tür*; Kzk: tebengi “eğerin yanı”) > тебенёк “eğerin yanı” IV-35.

terazi (Tür; Kip: tarazu, Tel: terezi) > тереза “bir tür tartı” IV-46.

terlik “ferace” (Tür; Kzk: terlik “keçe örtü”) > терлик “kısa kollu dar belli kaftan” IV-48.

terme “harem” (Kip) > терем “saray” IV-47.

tezek (Tür, Az, KrTat, Çağ, Alt Kzk, Krg) > тезек, тезяк “tezek” IV-36.

tezek (Tür, Az, KrTat, Çağ, Alt, Kzk, Krg) > кизяк, киэек, тизяк, тизек “tezek” (RTS:322) II-231.

tıgan “yağ tavası” (Tür) ya da tagan “sacayağı” (Tat) > таган “sacayak, sacayağı” (RTS:896) IV-9.

tırlav “ahır bölmesi” (Tat) > тырло “ahır bölmesi” IV-132.

tırtıl (Tür) > тыртыр “tırtıl” IV-132.

tilki (Tür; Kip, Kzk, Alt, Tel: tulkü, Özb: tulki) > тюлька “tilki” IV-135.

tır-i çarh Far “mancınık” (Tür) > шерешир “-Eski Rusça- mancınık” IV-430.

tiryak Ar (Tür) > терияк “panzehir” IV-48.

togdak “toy kuşu” (Krg; Çuv: terah) > дрофа, дрохва “toy kuşu” (RTS: 205) I-542.

tohya “kadın şapkası” (Çuv) > тохъя “kadın şapkası” IV-89.

toklu (Tür; Kzk, Krg, toktu; Çağ: toklı) > тохтуй “koyun” IV-89.

tokmak (Tür) > тумак “tokat, yumruk” (RTS:927) IV-119.

tokmak (Tür, Çağ, Tar) > токмак, токмаръ “büyükçe tokmak” IV-70.

tombay “manda” (Tür) > томбуй “dişli köpek” IV-75.

tombaz “duba” (Türk) > дубас “kayık, mavna” I-548.

torak “peynir” (Çağ) > торак “pişmiş mayalı süt” IV-81.

torba (Tür, KirTat, Az) > торба “torba, dağarcık; yem torbası” (RTS:914) IV-81.

torluk “fidanlık; çoban kulübesi” (Tür) > турлук “çit” IV-124.

- torsuk** "kımız kabı" (Kzk; Tat: tursık) > турсук "меşin kızız kabı" IV-125.
- torsuk** "meşin tulum" (Kuzey Türkçesi) > тузлук "-Eski Rusça- kuşaktaki süs" IV-116.
- tostakan** "tahta kase" (Çağ; Kzk: tustagan "bardak") > стакан "bardak, kovan" (RTS:784) III-743.
- toy** "şenlik" (Tür, Çuv, Kzk; Tat: tuy) > туй "Başkurt ve Kazak şöleni" IV-116.
- toyarem** "dünürcü kadın" (Çuv) > тоярымка "Çuvaşlarda dünürcü" IV-91.
- tömbeki** (Tür) > тюменъ "тütün" IV-136.
- törpü** (Tür) > терпуг "törpü" IV-49.
- tu** "tükürme sesi" (Tür) > тъфу "tükürme sesi" IV-134.
- tubal** "ağaç kabuğundan örme sepet" (Tat, Toba) > тоболец "çanta, torba" IV-67.
- tudun** "vezir" (Eski Türkçe) > трун "-Eski Rusça- bilge kişi" IV-108.
- tuğra** (Tür) > тавро "damga, marka" (RTS:896) IV-8.
- tulb** "meşin torba" (Çağ) > туловище "гөвде" (RTS:927) IV-118.
- tuluk** (Tür*, Az) > тулук "deri tulum" IV-118.
- tulum** (Tür) > тулун "deri tulum" IV-118.
- tulum** "gögüs ve pantolon kısmı bitişik giysi" (Tür*; KrTat, Kzk, Alt, Tel: tulup) > тулуп "gocuk" (RTS:927) IV-119.
- tulumbaz** "davul" (Tür) > тулембас "büyük Türk davulu" IV-118.
- tun** "kürk manto" (Tat) > тун "geyik derisinden Tatar gocuğu" IV-120.
- turaç** (Tür) > турач "Kafkas kekliği" IV-123.
- turak** "peynir" (Çağ) > творор "süzme yoğurt, lor peyniri" (RTS:900) IV-131.
- turgu** "konaklama, durma yeri" (Eski Türkçe) > торг: "ticaret, alış veriş, pazar, panayır, müzayedede; ticaret dairesi" (RTS:914) IV-82.
- tutmaç** (Tür) > тукмачи "lapa çorbası" IV-117.
- tuturgan** "pirinç" (Kip) > тутурган "-Eski Rusça- pirinç" IV-127.
- tuzlu** (Tür) > тузлук "tuzlu su" (RTS:927) IV-116.
- tübetey** "takke" (Tat) > тюбетейка "takke" (RTS:930) IV-134.
- tüfek** (Tür) > тюфек "tüfek" IV-138.
- tüfekçi** (Tür) > тюфакчей "tüfekçi" IV-138.
- tümen** (Tür) > темник "büyük ordu kumandanı" IV-40.
- tümen** (Tür) > туман "tümen" (RTS:927) IV-119.
- tümen** (Tür) > тъма "bir үгін, bir sürü, sayısız" (RTS:930) IV-134.
- türmö** "zindan" (Alt, Krg; Tat: törmə) > тюрьма "hapishane, hapis, zindan" (RTS:930) IV-137.
- tütün** (Tür, Çağ) > тютюн "tütün" (RTS:930) IV-138.
- tüzlük** "tulum" (Kzk) > тузлук "deri tulum" IV-116.
- ubur** "hortlak" (Tür*; Tat ubır "kötü ruh") > упыръ "vampir" IV-165.

- uçan** "kayık türü" (Tkm) > учан "bir tür nehir gemisi" IV-179.
- uçkur** (Tür; Çağ; içkur) > учкур "uçkur" IV-180.
- uçug** "yar" (Tkm) > учуг "nehir boyundaki uçurum" IV-180.
- uğru** "hırsız" (Tür, Çağ, Kip; Uyg: ogri "hırsız"; Eski Çuvaşça: oru "hırsız") > вор "hırsız" (RTS:102) I-350.
- uklay** "yaban ördeği" (Kuzey Türkçesi) > аклей "karatavuk" I-66.
- ukruk** "kement" (Kuzey Türkçesi) > укрюк "atlar için kullanılan bir tür kement" IV-157.
- ulak~ulag** (Türk: "binek ya da yük hayvani"; Çuv: vilih "hayvan") > вол "öküz" (RTS:99) I-336.
- ulu bayram** (Tür, Tat, Tkm) > улубагръ "-Eski Rusça- Müslüman bayramı" IV-160.
- ulufe Ar** (Tür, Tat, Bşk: alafa "kar, kazanç, çıkar") > алафа "-Eski Rusça-maaş" I-69.
- ulufe Ar** (Tür; Tat, Bşk: alafa "kar, kazanç, çıkar") > лафа "şans, başarı, uğur, baht" II-467.
- ulus** (Tür, Az, Kip, Tel, Alt, Uyg) > улус "göçerlerin konaklama yeri" IV-160.
- urag** "serum, çalkama" (Çuv) > юпара "süt suyu, serum" IV-532.
- uragan~urağan** "yağmur getirmeyen güçlü fırtına" (Türk) > ураган "uragan, kasırga; tufan" (RTS:952) IV-166.
- ureme** "nehir boyunda yetişen çalı" (Çuv; Tat: ereme) > урема "bataklıklırin çukur yerlerinde bulunan orman" IV-167.
- urgan** (Tür; Tat, KrTat, Kzk, Çağ, arkan "urgan, halat") > аркан "kement" (RTS:26) I-86.
- urkuş** "karabuğday" (Tat) > оркиш "karabuğday" III-153.
- urunduk** "karyola" (Tür*; Tat: urunduk "oturak"; Tkm: orunduk "yastık") > рундук "sandık tezgah, bank" III-517.
- urus** "Rus" (Tür) > упос "inançı adam" IV-169.
- utar** "ağıl" (Tat, Bşk; Kzk: otar "otlak, mera") > отара "koyun sürüsü, sürü" (RTS:557) III-169.
- üfti** "deri" (Tat) > юфть "telatin" IV-536.
- ütü** (Tür; Türk: ütüğ) > утюг "ütü" (RTS:960) IV-177.
- üzüm** (Tür, Az, KrTat, Çağ; Kzk, Uyg: özüm) > изюм "kuru üzüm" (RTS: 293) II-124.
- vakıf** (Tür; Özb: vakf; Tat: vahf) > вакыф "vakif, vakif binası" I-268.
- vermek** (Tür; Eski Çuvaşça beri, veri "hediye") > бир "vergi" I-166.
- vezir** (Tür) > визирь "vezir" (RTS:85) I-313.
- vezne Ar** "terazi, baskül" (Tür) ya da vimsen "ölçü, ölçüt" (Çuv) > безмен "el kantarı, kantar" (RTS:37) I-145.
- vurmak~urmak** (Türk) > упа "hura; hura! yaşa!" (RTS:952) IV-166.
- yağlık** "elbezi" (Tür*; Çuv. sulek "kumaş"; Tat, Bşk: yavlık; Kzk: jauluk "başörtü") > сулок, сулог "küçük havlu" III-801.

- yağma** (Tür) > яагма “-Eski Rusça- soygun, yağma” IV-544.
- yağmurluk** (Tür) > емурлук “yağmurluk” II-19.
- yağmurluk** (Tür) > ермолка “kalot, takke” (RTS:212) II-25.
- yağmurluk** (Tür) > шомурлук “kadın üst giyimi” IV-466.
- yağmurluk** (Tür) ya da **jüleme** “göcebe çadırı, çadır” (Kzk) > еломок, еломка “başlık, kapşon” II-17.
- yaka** (Tür, Tat, Çağ; KrTat, Uyg: yaga) > яга “tay postu, ayı postundan kürk” IV-543.
- yakşı** “güzel” (Kip, Tat, Uyg, Karaim) > яакшаться “düşüp kalkmak” (RTS:1021) IV-553.
- yala** “kabahat, suç” (Kip, Tat, Alt, Tel) > яала “hayvan hırsızlarına verilen ceza” IV-554.
- yalman** “kesici silahların iki tarafı keskin ve sıvri ucu” (Tür; Çağ: yalman: “uç, ağız”) > елман, елманъ “-Eski Rusça- namlı ucu” II-16.
- yam** “menzil atı” (Tür, Uyg, Çağ) > ям “posta istasyonu” IV-555.
- yaman** “kötü” (Tat, Tür, Çağ, Uyg) > яман “kötü” IV-556.
- yamçı** “arabacı” (Tür, Çağ: yamçı) > ямщик “arabacı” (RTS:1021) IV-557.
- yapağı** (Tür*; Kzk: jabaga “koynun yünü”) > джабага “kaba yünlü step koynununun yapağısı” I-510.
- yapağı** (Tür; Kzk: jabaga; Tel: japak) > ябага “yapağı” IV-538.
- yapıncak** (Tür) > японча “üst giyimi” IV-558, 559.
- yapıncak** (Tür; KrTat: yapıcı) > епанча “-Eski Rusça- pelerin, kapşon” II-20.
- yar** “uçurum” (Tür, Tat, Bşk, Alt, Tel) > яр “yar, sarp kayalık” IV-559.
- yargak** “kürk, deri palto” (Tat, Krg, Çağ, Tara, Alt) > ергак, ергач “gocuk, dışarı kürkü” II-22, 23.
- yarık** (Tür, Alt, KrTat; Çağ: yaruk “çatlak, yarık”) > ерик “eskimiş, kirik dökük” II-24.
- yarık** (Tür, Çağ, KrTat, Tat; Çağ: yaruk) > яруга “yar, dere” IV-561.
- yarık** “zırh” (Eski Türkçe) > ярык “-Eski Rusça- zırh” IV-563.
- yarlık** “sultan buyruğu” (Tür, Çağ; Uyg, Alt, Tel: yarlık) > ярлык “yafta, etiket; damga” (RTS:1022) IV-561.
- yasak** (Tür; Tat, Çağ: yasak “haraç”) > ясак “vergi türü” IV-564.
- yasaklı** “muhafiz” (Kuzey Türkçesi) > ясатчик “vergi memuru” IV-564.
- yasamak** “yaratmak, ortaya çıkarmak” (Krg, Tat, Çağ) > ясать “yapmak; inşa etmek” IV-564.
- yasavul** “yasaklı, muhafiz” (Tür; Çağ; Az: esaul; Tat: yasoul) > есаул “Kazak yüzbaşı” (RTS:213) II-27, 28.
- yastık** (Tür, Kip, KrTat, Tat) > яастык “kısım, gövde” IV-567.
- yaşlı** “ıslanmış” (Tür*; Tat:yuşdan “ıslaklık, nem” yuşlı “ıslanmış”) > юша “yağmurdan sırlısklam olmuş kimse” IV-537.
- yatağan** (Tür) > ятаган “yatağan” (RTS:1022) IV-567.

yatak (Tür) > ятобъ “irmak kıyısındaki balık yatağı” IV-568.

yavşan (Tür; Çağ, Tkm: yauşan “pelin”; Kzk: jusan; Bşk:yuşan) > евшан “pelin, akpelin” II-7.

yegren “kızıl” (Alt; Kzk: jiyyen; Tat: ciren “kızıl”; Çuv: sören) > игрений “açık kızıl (at)” II-117.

yelim~yilim “ağ” (Tat; Kzk: jılım; Bşk: yılım; Çuv: silem “balık ağrı”) > ильым “balık ağrı, sürtme ağrı” II-127.

yeniçeri (Tür) > янычар “yeniçeri” (RTS:1021) IV-558.

yerlik (Tür) > зерлик “Sibirya'da yetişen kokulu eğreti otu” II-95.

yeşil (Tür, Tat, Kip; Çağ, KrTat, Az: yaşıl) > яшел “bir bitki türü” IV-572.

yeşil (Tür, Tat, Kip; KrTat, Az: yaşıl) > яшел “ak diken bitkisi” IV-572.

yeşim (Tür; Tat: yaşım) > яшма “yeşim” (RTS:1022) IV-572.

yılan (Tür: yılan balığı ifadesindeki yılan sözünden) > угорь “yılan balığı” (RTS:938) IV-146.

yılan (Tür; Kzk, Tat: jilan) > зилан “ak yılan” II-97.

yığıt (Tür*; Tat: çigit “delikanlı, yiğit”; Kzk: jigit; Uyg, Karaim, Kip, Çağ: yigit) > джигит “binici, at oynatan” (RTS:182) I-510, 511.

yingneçük “kızböceği” (Tar) > стрекоза “kızböceği” (RTS:883) III-774.

yomrun “bir tür fare” (Tat; Çağ: yumren “fare, sıçan”; Tel: yumran “küçük step hayvancı”) > емурanka, емурانчик “Afrika tarla faresi” II-19.

yortagul “atlı müfreze; soygun ve ganimet için çapul yapanlar” (Çağ) > ертаул “-Eski Rusça- öncü; gitme, ayrılma” II-26.

yumran “köstebek” (Çağ, Tel; Çuv: yemran) > джумбура “köstebek” I-511.

yumran “köstebek” (Çağ, Tel; Çuv: yemran) > юмран “köstebek türü” IV-530.

yumran “köstebek” (Çağ, Tel; Çuv: yemran) > еврашка “bir tür tarla faresi” II-6.

yunt “at” (Eski Türkçe, Çağ: yont “at”) > ёнда “sefih kadın” II-19.

yurt (Tür, Çağ, Tel, Kip; Tat: yort) > юрта “göcebe çadırı, çadır” (RTS: 1019) IV-534.

yügrük “hızlı yürüyen” (Tür*; Çağ: yürük) ya da **üyür** “sürü” (Çağ; Kzk, Tel, Alt: ür “kalabalık, sürü”; Tat: öyör “kalabalık”) > юр “açık bir yerde; işlek bir yerde” (RTS:1019) IV-532.

yük (Tür, Çağ, Alt, Uyg; Kzk: jük) > вьюк “yük, denk” (RTS:139) I-373.

yük “denk, yük” (Tür, Çağ, Alt, Uyg; Kzk: jük) > тюк “balya, denk” (RTS: 930) IV-134.

zan Ar (Tür) > зан “huy, mizaç” II-77.

zembil *Far* (Tür) зимбиль “zembil” II-97.

zencefil (Tür) > зинзибей “zencefil” II-97.

zerbab *Far* “altın işlemeli kumaş” (Tür) > зарбав, изарбав “altın ya da gümüş işlemeli kumaş” II-80.

zeytin (Tür, KrTat, Kip) > зетин, зитин “zeytin” II-96.

- zibin** (Tür) > эипун “köylü kaftam” II-98.
ziyan Far (Tür, Tat) > изъян “kusur, eksiklik, pürüz” (RTS:292) II-124.
zor Far (Tür) > заркий “açgözlü, haris” II-80.
zurna Far (Tür) > зурна “zurna” (RTS:281) II-108.
zurna Far (Tür; Tat: surna) > сурна “düdük, kaval, zurna” III-806.
zurnacı (Tür*; Tat: surnaçı) > сурначей “zurnaci” III-807.
zümrüt Far (Tür) > изумруд “zümrüt” (RTS:292) II-123.
zümrüt Far (Türk) > зеберзат “değerli taş” II-70.

Sonuç

Türkler ve Ruslar arasında cereyan eden kültürel, ekonomik ve siyasi gelişmelere paralel olarak Türkçe gerek üst katman gerek yan katman gerekse alt katman olarak Rusça'ya oldukça fazla miktarda sözcük vermiştir. Çalışmamızda tespit edilen 1133 sözcük durumu tüm açıklığı ile ortaya koymaktadır. Bu sözcükler içerisinde tarımdan hayvancılığa, ticaretten sanata, bilimden giyim kuşama pek çok alanda örnekler rastlanması iki dil arasındaki temasın ne derece kapsamlı olduğunu göstermektedir. Rusça'ya geçen Türkçe sözcüklerin bir kısmının Arap ve Fars kökenli oluşu Osmanlı dönemi Türkçesiinin Rus dilini yoğun bir biçimde etkilediğini düşünmektedir. 1991'de demir perdenin yıkılmasıyla Türkiye ve Rusya arasında gelişen ticari ve kültürel ilişkiler Türkçe ve Rusça arasındaki etkileşimi de hızlandırmıştır. Türkiye'de Rusça; Rusya'da Türkçe bilen kimseler aranır hale gelmiştir. İki ülke ilişkilerindeki gelişme diller arası alışverişin daha da yoğunlaşacağını düşünürmektedir. Bu alışverişte Türkçe'nin geçmişteki gibi baskın konumda olması milli kültürümüz açısından önemlidir. Rusça'ya giren Türkçe sözcüklerin hacimce çok önemli bir kesitini Vasmer gibi güvenilir bir kaynaktan Türk okuruna sunduğumuz bu araştırmmanın konuya ilgili yapılacak başka çalışma malarla yardımcı olacağımı düşünmekteyim.

Kaynaklar

- Aylarov, Ş.S. Vd. (1996), *Büyük Rusça Türkçe Sözlük*, İstanbul, Multilingual Yayınları.
- Baskakov, N.A. (1997), *Türk Kökenli Rus Soyadları*, Çev. Samir Kâzimoğlu, Ankara, TDK Yayınları.
- Karaağaç, Günay (2002), *Dil, Tarih ve İnsan*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- Kurat, Akdes Nîmet (1987), *Rusya Tarihi Başlangıcından 1917'ye Kadar*, Ankara, TTK Yayınları.
- Novruzov, Ramiz (2000), “Azerbaycan Sözleri Üzerinde Ermeni Oyunu”, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, S. 9, s. 39-43.
- Oner, Mustafa (2005), “Türkçe-Rusça İlişkilerine 1552 Dönüm Noktasından Bir Bakış”, *Şinasi Tekin'in Anısına Uygurlar'dan Osmanlı'ya*, İstanbul, Sımurug Yayınları, s. 647-656.

Öztekten, Özkan (2006), "Dünya Dillerinde Türkçe'nin İzleri", *Bilim ve Utopya*, S. 12, s. 5-12.

Poppe, Jr., Nicholas (1971), *Studies of Turkic loan words in Russian*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz.

Şipova, Elizaveta Nikolayevna (1976) *Slovar' tyurkizmov v russkom yazike*, Almaati, İzdatel'svo Nauka Kazahskoy SSR.

Tietze, Andreas (1999), "Slavische Lehnwörter der Türkischen Volkssprache" *Anadolu Türkçesi'ndeki Yunanca, İslavca, Arapça ve Farsça Ödünçlemeler Sözlüğü*, Derleyen: Mehmet Ölmez, İstanbul, Simurg Yayımları.

Vasmer, Max (1950-1958), *Russisches etymologisches Wörterbuch* 3 vols, Heiderberg.

Vasmer, Max (1964, 1986, 1987a, 1987b), *Etimolojiçkiy slovar' russko-go yazika*. 1-4 Tom, Çev. O.N. Trubaçev, Moskva, Progress.

Kısaltmalar

Alt: Altay Türkçesi.

Ar: Arapça.

Az: Azeri Türkçesi.

Bşk: Başkurt Türkçesi.

Çağ: Çağatay Türkçesi.

Çuv: Çuvaş Türkçesi.

Far: Farsça.

Gr: Grekçe.

İt: İtalyanca.

Kar: Karaçay-Malkar Türkçesi.

Karaim: Karaim Türkçesi.

Kıp: Kıpak Türkçesi.

Krg: Kırgız Türkçesi.

KrTat: Kırım Tatarcası.

Kry: Karay Türkçesi.

Kzk: Kazak Türkçesi.

Lat: Latinice.

Moğ: Moğolca.

Özb: Özbek Türkçesi.

Soğd: Soğodça.

Şor: Şor Türkçesi.

Tar: Tarancı Türkçesi.

Tat: Tatar Türkçesi.

Tel: Teleüt Türkçesi.

Tkm: Türkmen Türkçesi.

Tuv: Tuva Türkçesi.

Tür: Türkiye Türkçesi.

Türk: Türkçe.

Uyg: Uygur Türkçesi.

Yak: Yakut Türkçesi.

I: Vasmer, Max, (1964), *Etimolojičeskiy slovar' russkogo yazika*. Tom 1, Çev. O.N. Trubačev, Moskva, Progress.

II: Vasmer, Max, (1976), *Etimolojičeskiy slovar' russkogo yazika*. Tom II, Çev. O.N. Trubačev, Moskva, Progress.

III: Vasmer, Max, (1987a), *Etimolojičeskiy slovar' russkogo yazika*. Tom III, Çev. O.N. Trubačev, Moskva, Progress.

IV: (1987a), *Etimolojičeskiy slovar' russkogo yazika*. Tom IV, Çev. O.N. Trubačev, Moskva, Progress.

RTS: Aylarov, Ş.S. Vd. (1996), *Büyük Rusça Türkçe Sözlük*, İstanbul, Multilingual Yayınları.